

MASARYKOVA UNIVERZITA

Ze2BP_VSC6

Vybrané problémy sociální geografie

jarní semestr 2010/2011

Organizace kurzu

- ☒ ***Cvičení*** – povinná účast min. 80%

Podmínky k zápočtu :

- ☒ Samostatná práce – esej na vybrané téma

Obsah a předmět kurzu

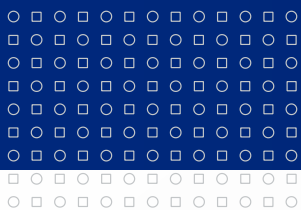
1. Lokální a regionální rozvoj a aplikací v ČR.
2. Regionální politika ČR a EU.
3. Synergie v krajině.
4. Sociální rozvoj - Chudoba na Zemi.

Literatura k studiu

- ❏ BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje (nástin, kritika, klasifikace)*. Praha: Karolinum, 2002. 212 str. ISBN 80-246-0384-5.
- ❏ CÍLEK, V. *Krajiny vnitřní a vnější*. Praha, Dokořán, 2002.
- ❏ CÍLEK, V. *Makom, krajina míst..* Praha, Dokořán, 2004.
- ❏ SCHULZ, N. CH. *Genius loci - k fenomenologii architektury*.
- ❏ RUMPEL, P. *Lokální a regionální rozvoj - část 1*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003. ISBN 80-7042-876-7.
- ❏ RUMPEL, P. *Lokální a regionální rozvoj - část 2. Politika ekonomické a sociální soudržnosti EU*. Ostrava, PŘF Ostravské univerzity, 2003. ISBN 80-7042-878-3.
- ❏ VENCÁLEK, J. *Protisměry územní identity..* Český Těšín, OLZA, 1998.
- ❏ VENCÁLEK, J. *Místní regiony a územní identita*. Ostrava, Ostravská univerzita, 2003. ISBN 80-7042-838-4.

Esej - zadání

1. Vizualizace, doplňování a symbolizace *místa Vašeho bydliště* jako prostoru, který si v čase uchovává svoji identitu.
2. Region, jako specifický prostor, který je udržován pomocí vnějších a vnitřních kohezních sil.
 1. Pravda jako předmět objektivní reality regionálního rozvoje území.
 2. Harmonie v území.
 3. Morálka v sociálním rozvoji = společenský problém?!

Lokální a regionální rozvoj ČR

Teoretické základy

Regionální rozvoj

- ❏ Praktická/aplikační disciplína.
- ❏ Využívá regionálních a společenských věd jako je sociální geografie, regionální ekonomie, sociologie, ...
- ❏ Je vstupem pro regionální politiku a regionální plánování.

Regionální rozvoj

Zabývá se:

- ❖ faktory, ovlivňujícími rozvoj regionů,
- ❖ aktéry, podílejícími se na regionálním rozvoji a ovlivňovanými regionálními procesy,
- ❖ mechanismy vztahů mezi aktéry RR a mechanismy vlivu faktorů na aktéry RR – regionálními procesy a jejich změnami/utvářením,
- ❖ vývojem regionů a regionálními rozdíly,
- ❖ regionální politikou – jejím zaměřením, účinností, ...
- ❖ regionálním plánováním

Co je to rozvoj území?

Rozvoj je buď:

- změna kvality (k lepšímu!)
- změna kvantity = růst

- Rozvoj území je vázán na sociálně-ekonomické jevy, procesy a jejich aktéry.

„Typologie“ rozvojových procesů:

- ✓ Ekonomický rozvoj
- ✓ Sociální rozvoj
- ✓ Územní rozvoj

Aktéři (subjekty) regionálního rozvoje

- Je možný rozvoj bez aktérů?

Úkol

- Jaké znáte typy aktérů, kteří se podílejí na regionálním rozvoji?

Některé pojmy

- ❖ **Shareholders:** ti co rozhodují (vlastní aktéři).
- ❖ **Stakeholders:** ti o kterých je rozhodováno (jsou aktéry, ale je na ně působeno jako na objekty).
- ❖ **Individuální osoba:** člověk jako jedinec.
- ❖ **Kolektivní osoba:** sociální organizace (např. skupiny jedinců), které také něco činí.

Subjekty regionálního rozvoje

- ❑ **Hlavní nadnárodní aktéři (kolektivní osoby, sociální útvary):**
- ❑ EU a její instituce spojené s regionálním/rurálním rozvojem: **Evropský parlament** (volený obyvateli členských států EU), **Rada EU** (zastupuje vlády členských zemí), **Evropská komise** (výkonný orgán EU), odpovídá za řízení společných politik EU (tj. i regionální politiky a společné zemědělské politiky - 2 pilíře: zemědělství a rozvoj venkova). Má 36 generálních ředitelství, včetně GŘ Regionální politika (regionální rozvoj) a GŘ Zemědělství (rozvoj venkova).
- ❑ Další instituce EU přímo nespojené s regionálním rozvojem: **Soudní dvůr** a **Účetní dvůr** (kontrola rozpočtu EU).

Subjekty regionálního rozvoje

☒ **Hlavní nadnárodní aktéři:**

- ☒ EU a její orgány (začlenění stakeholders - ti, kteří jsou ve hře, ti jsou ale i objekty) spojené s regionálním rozvojem:
- ☒ **Výbor regionů** (vyjadřuje názory regionálních a místních orgánů); **Evropský hospodářský a sociální výbor** (vyjadřuje názory organizované občanské společnosti na hospodářské a sociální záležitosti), **Evropská investiční banka** (pomáhá dosahovat cílů EU financováním investičních projektů). Dále mezi orgány EU, které ale nejsou přímo spojené s regionálním rozvojem patří **Evropská centrální banka** (EURO), **Evropský ombudsman**.

Subjekty (aktéři) regionálního rozvoje (obecně)

- **Hlavní nadnárodní aktéři:**
- Celosvětově působící (s primárním zaměřením na země Třetího světa a země mimo EU):
- ***Světová banka*** (zaměření především na rozvoj venkova tzv. Třetích zemí), ***FAO OSN*** (rozvoj venkova Třetích zemí - Sustainable Development Department).

Subjekty regionálního rozvoje

☒ Hlavní národní aktéři:

- ☒ **Parlament ČR (Poslanecká sněmovna ČR** a její Výbor pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí a podvýbor pro regionální rozvoj).
- ☒ **Vláda ČR** (ministerstva - především **Ministerstvo pro místní rozvoj** (z pohledu regionálního rozvoje činný ve věcech regionální politiky, politiky bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu, územního plánování, stavebního řádu, investiční politiky a cestovního ruchu).
- ☒ **Ostatní ministerstva:** zaměřeni na aktivity v jejich kompetenci propojené s regiony (např. regionální podpora podnikání - MPO, rozvoj venkova: Mze.

Subjekty regionálního rozvoje

- ▣ **Hlavní regionální aktéři:**
- ▣ ***Krajské úřady*** (*Výkonné orgány*: Odbory nebo Oddělení regionálního rozvoje, *Volené orgány krajských úřadů*: komise Rady kraje /zřízené usnesením rady kraje: např. komise pro rozvoj venkova a zemědělství, komise pro regionální rozvoj/ či výbory zastupitelstva - např. výbor pro ekonomický rozvoj).

Subjekty (aktéři) regionálního rozvoje (obecně)

- **Hlavní regionální aktéři:**
- **Regionální rada** (dle jednotlivých regionů NUTS, na které Řídicí orgán MMR deleguje výkon některých řídicích funkcí).
- **úřady Regionální rady** (výkonným orgánem Regionální rady regionu soudržnosti, které zabezpečují veškeré úkoly spojené s funkcí Řídicího orgánu ROP; dále plní úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti Regionální rady regionu soudržnosti).

Subjekty regionálního rozvoje

❏ Místní aktéři:

- ❏ **Městské a obecní úřady** (příp. sdružení měst a obcí za účelem rozvoje mikroregionů); *výkonné orgány*: Odbory rozvoje, plánování atd., *volené orgány*: výbory a komise (pozn. zde se již zpravidla nevyskytuje pojem regionální rozvoj, ale jde o konkrétní aktivity spojené s danou obcí - komise výstavby, dopravy, životního prostředí atd).

- ❏ **Úkol:** Zjistěte jaké výbory a komise existují ve Vaší obci.

Subjekty regionálního rozvoje

❏ Ostatní aktéři:

❏ ***Podniky a podnikatelé:***

- ❏ drobní podnikatelé (mikropodnikatelé): fyzické či právnické osoby zaměstnávající do 10 zaměstnanců, jeho aktiva/majetek nebo obrat/příjmy nepřesahují korunový ekvivalent 2 mil. EUR.
- ❏ malí podnikatelé: FO a PO s 10-49 zaměstnanci, jeho aktiva/majetek, nebo obrat/příjmy nepřesahují korunový ekvivalent 10 mil. EUR.
- ❏ střední podnikatelé: 50-249 zaměstnanců, jeho aktiva/majetek, nebo obrat/příjmy nepřesahují korunový ekvivalent 43 mil. EUR.
- ❏ podniky nad 250 zaměstnanců

Subjekty regionálního rozvoje

- ☒ **Ostatní aktéři** (mohou být i objekty):
 - ☒ **organizace zřízené** státem (např. CzechTourism), kraji (např. krajská správa silnic) nebo obcemi
 - ☒ **nevládní neziskové organizace**
 - ☒ **občanská sdružení** (zák. č. 83/1990 Sb.)
 - ☒ **obecně prospěšné společnosti** (zák. č. 248/1995 Sb.)
 - ☒ **církevní právnické osoby** (zák. č. 3/2002 Sb., pokud poskytují zdravotní, kulturní, vzdělávací a sociální služby nebo sociálně právní ochranu dětí)
 - ☒ **nadace a nadační fondy** (podle zákona č. 227/1997)

Cíle subjektů (aktérů) regionálního rozvoje

- Snižovat (změny rozsahu) velikosti regionálních rozdílů, aby negenerovaly problémové situace z hlediska životů lidí a fungování regionů i celých států. Konkrétně to znamená dosáhnout hospodářského růstu, zvyšování kvality života a rozvoje sociální soudržnosti.

K čemu je regionální rozvoj?

- Regionální rozvoj směřuje především k řešení problematiky sociálních nerovností (významné téma v sociálních vědách) mezi jednotlivými územními oblastmi. Jde především o řešení kumulativních disparit.

Důvody zájmu o regionální nerovnosti (disparity)

- Jak praxe, tak teorie regionálního rozvoje jsou o regionálních nerovnostech.
- Čistě teoretické (odkazují k teoriím regionálního rozvoje).
- Čistě praktické (znalost konkrétních nerovností je využitelná v projektech a programech rozvoje).

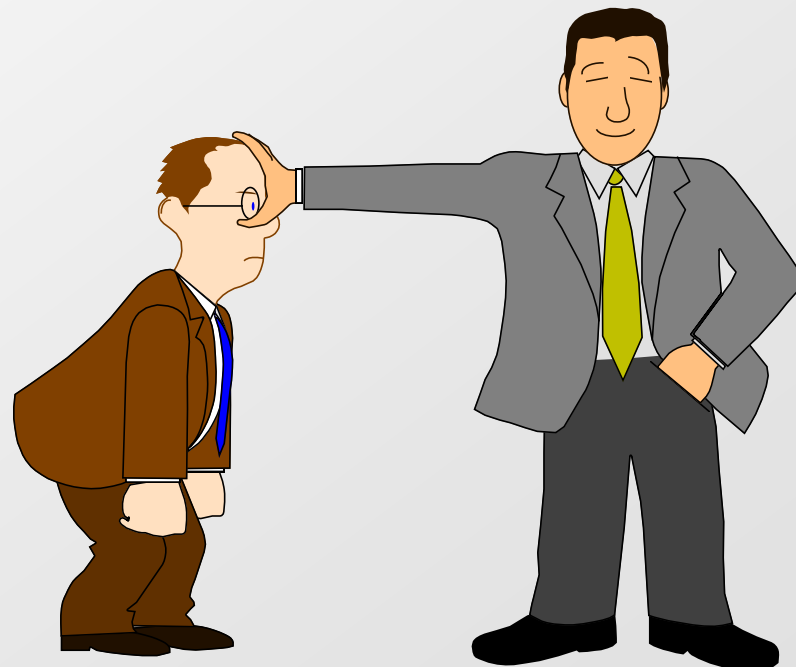
Nerovnost a disparita

- ***Nerovnost*** - jakákoliv odlišnost, rozdílnost, nepodobnost, neexistence zavedenosti, pravidelnosti.

- ***Disparita*** - nepoměr sociálně ekonomického charakteru.

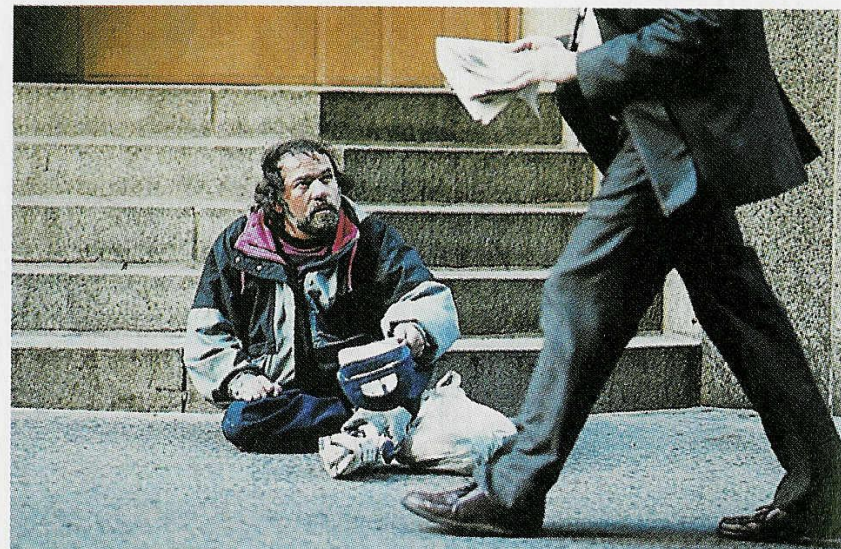
Socioekonomické nerovnosti (disparity)

- Princip uspořádání společnosti, kdy jednotlivci a skupiny nemají stejný podíl na bohatství a symbolických statcích např. rozhodování. Smyslu nabývá, když je považována za sociální problém.

Příklad sociální nerovnosti

- Rozdíl (sociální nerovnosti) mezi bohatými a chudými je jedním z hlavních zájmů sociálních věd.

Regionální nerovnosti

- Stav, situace nebo skutečnost, kdy mezi regiony existují sociální a ekonomické disparity, geograficko-klimatické odlišnosti, infrastrukturální a další rozdíly, které mají za následek, že regiony jsou od sebe navzájem rozrůzněné.
- POZOR: Ne každá nerovnost ale představuje problém, který je nutno řešit !!

Typy sociálních nerovností mezi regiony

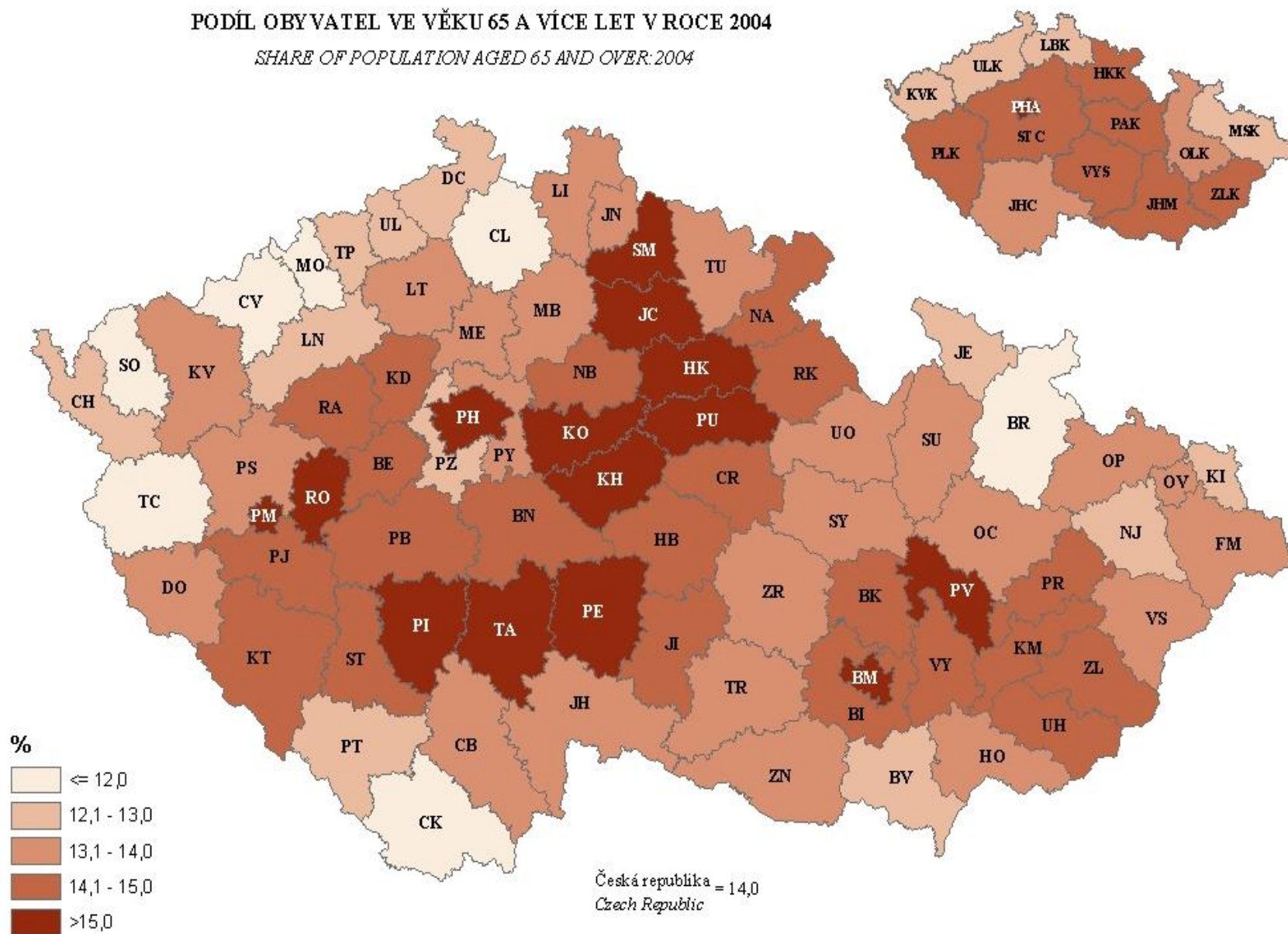
- Sociálně-demografické
- Sociálně-ekonomické
- Sociálně-geografické
- Kulturní
- Nerovnosti v oblasti životního prostředí se sociálním podtextem

Sociálně demografické nerovnosti

- Demografické faktory spojené se sociálním jednáním lidí - počet obyvatelstva, hustota, natalita (porodnost), mortalita (úmrtnost), potratovost, délka života, nemocnost (sebevražednost), přírůstek obyvatelstva, migrace, reprodukční zvyklosti, sňatečnost, rozvodovost, ovdovění, věková struktura, struktura podle pohlaví.

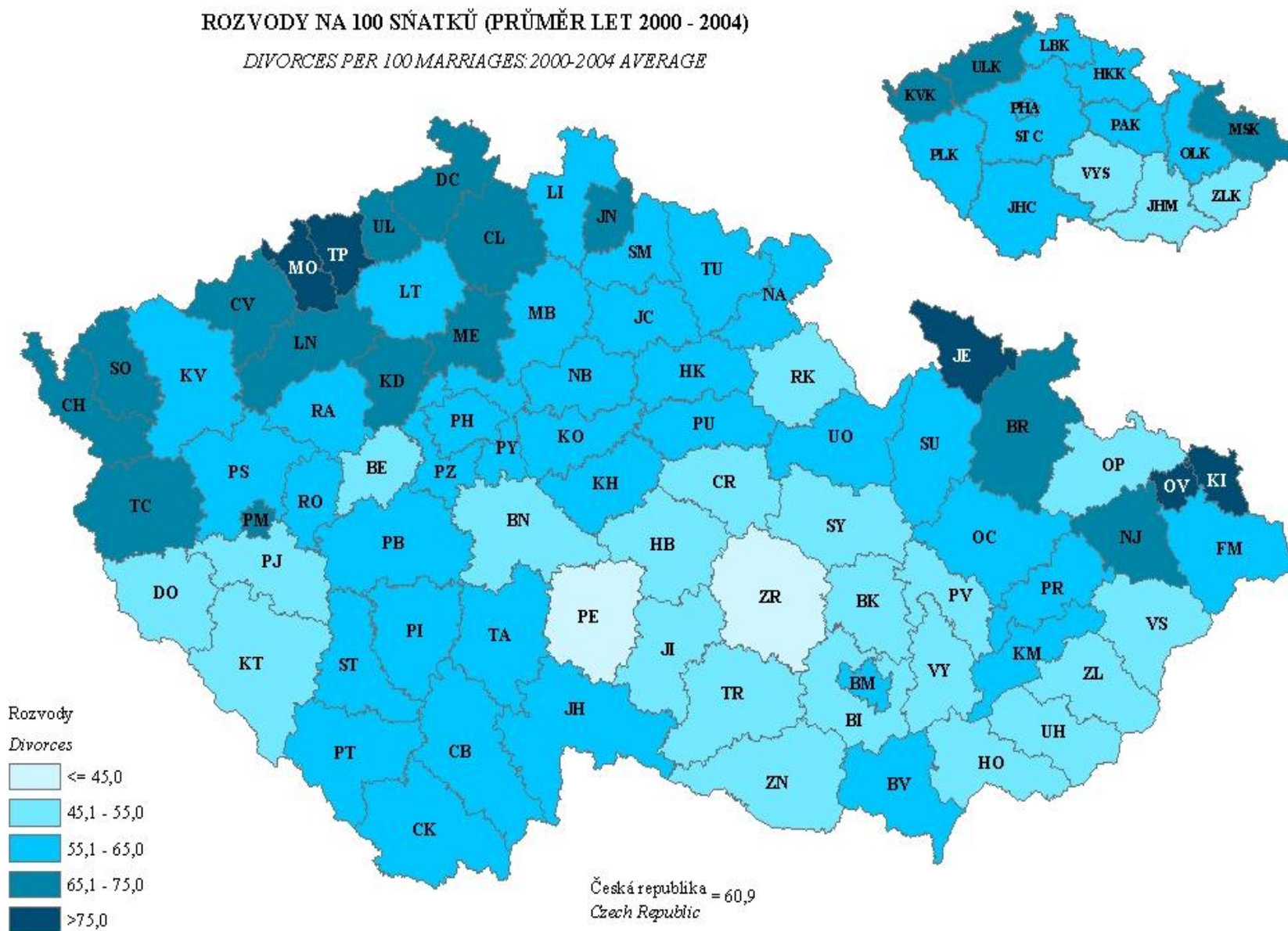
PODÍL OBYVATEL VE VĚKU 65 A VÍCE LET V ROCE 2004

SHARE OF POPULATION AGED 65 AND OVER: 2004

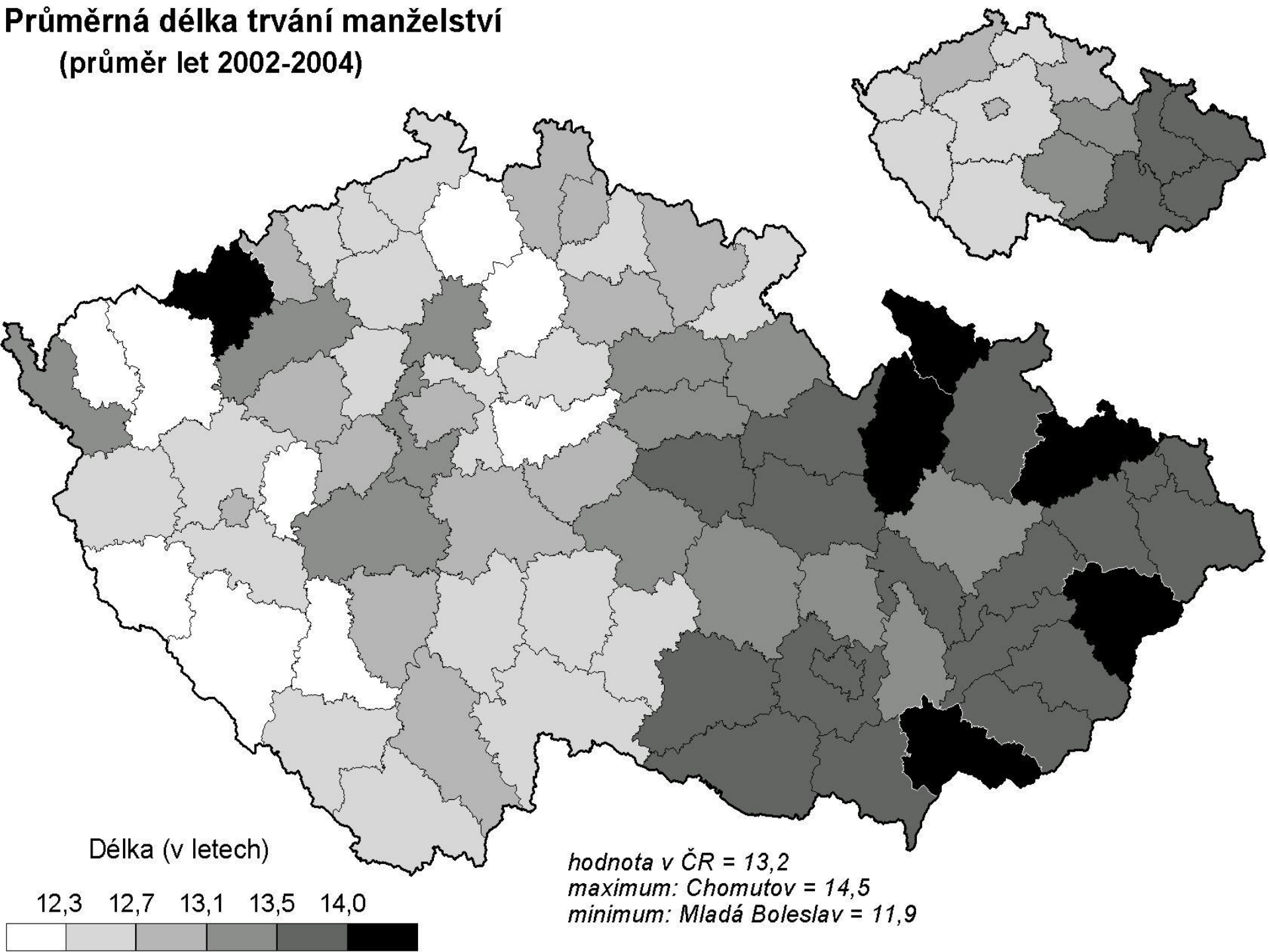

ROZVODY NA 100 SÁTKŮ (PRŮMĚR LET 2000 - 2004)

DIVORCES PER 100 MARRIAGES: 2000-2004 AVERAGE

Průměrná délka trvání manželství (průměr let 2002-2004)

Délka (v letech)

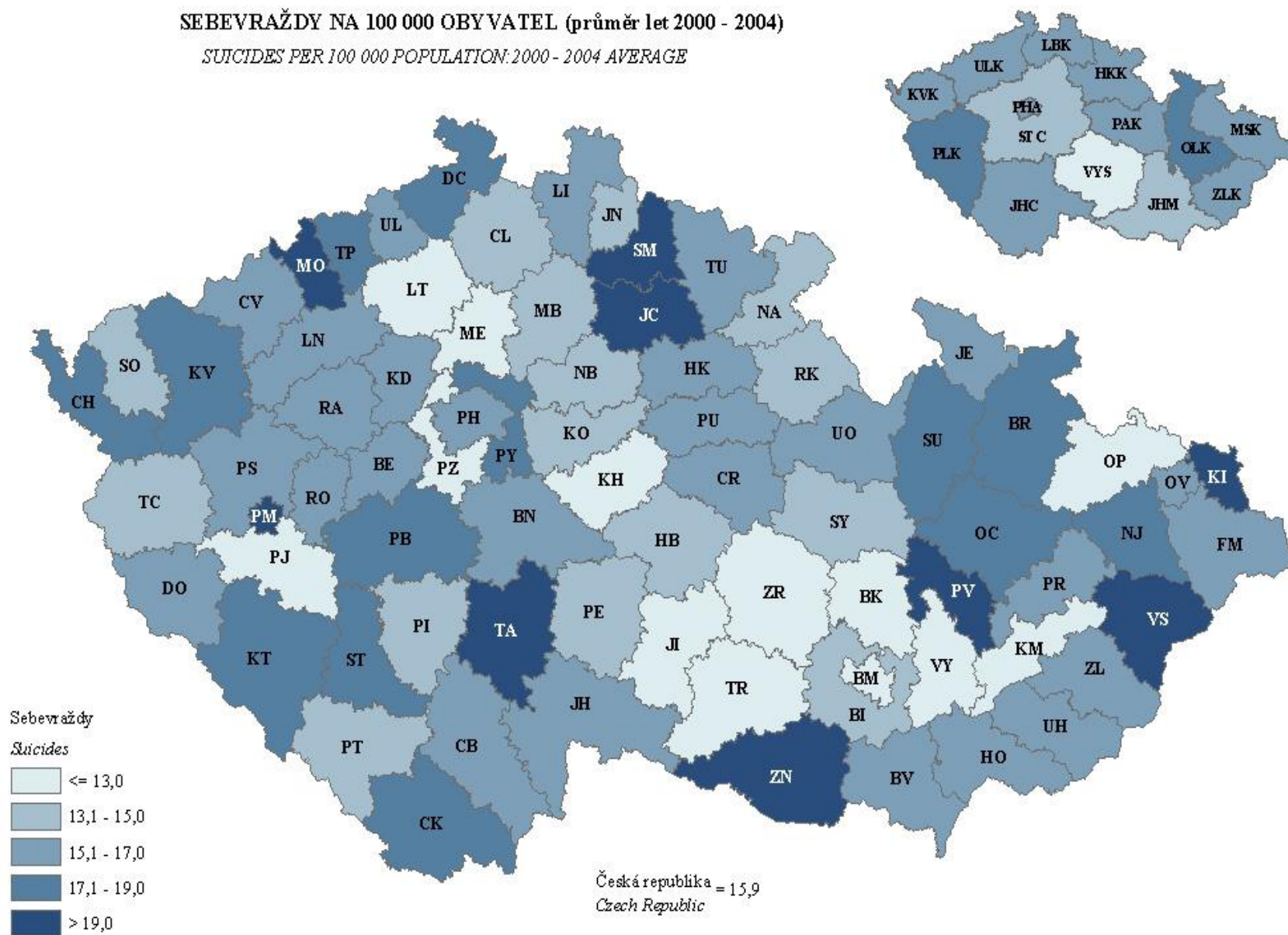
12,3 12,7 13,1 13,5 14,0

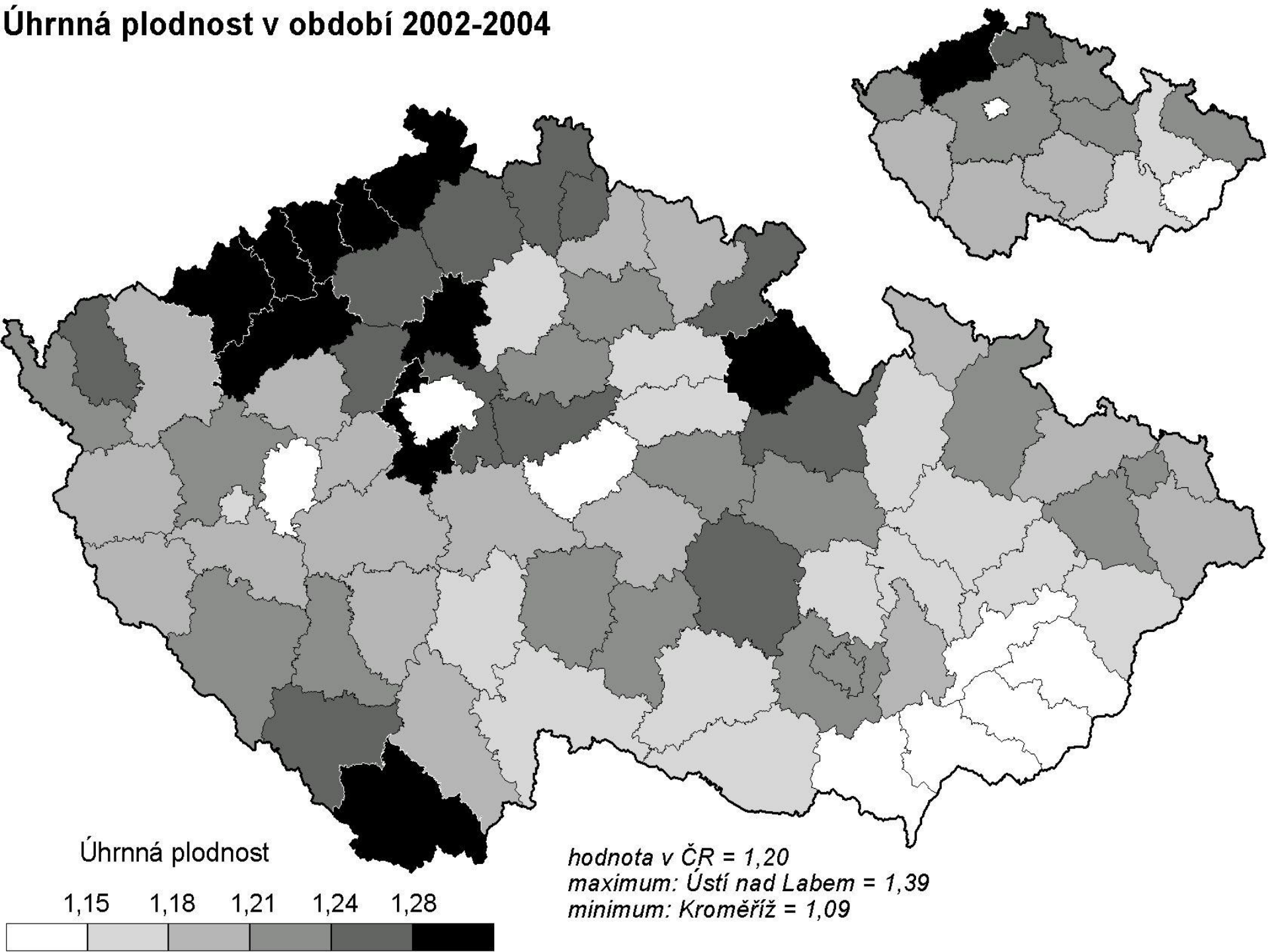
hodnota v ČR = 13,2
maximum: Chomutov = 14,5
minimum: Mladá Boleslav = 11,9

SEBEVRAŽDY NA 100 000 OBYVATEL (průměr let 2000 - 2004)

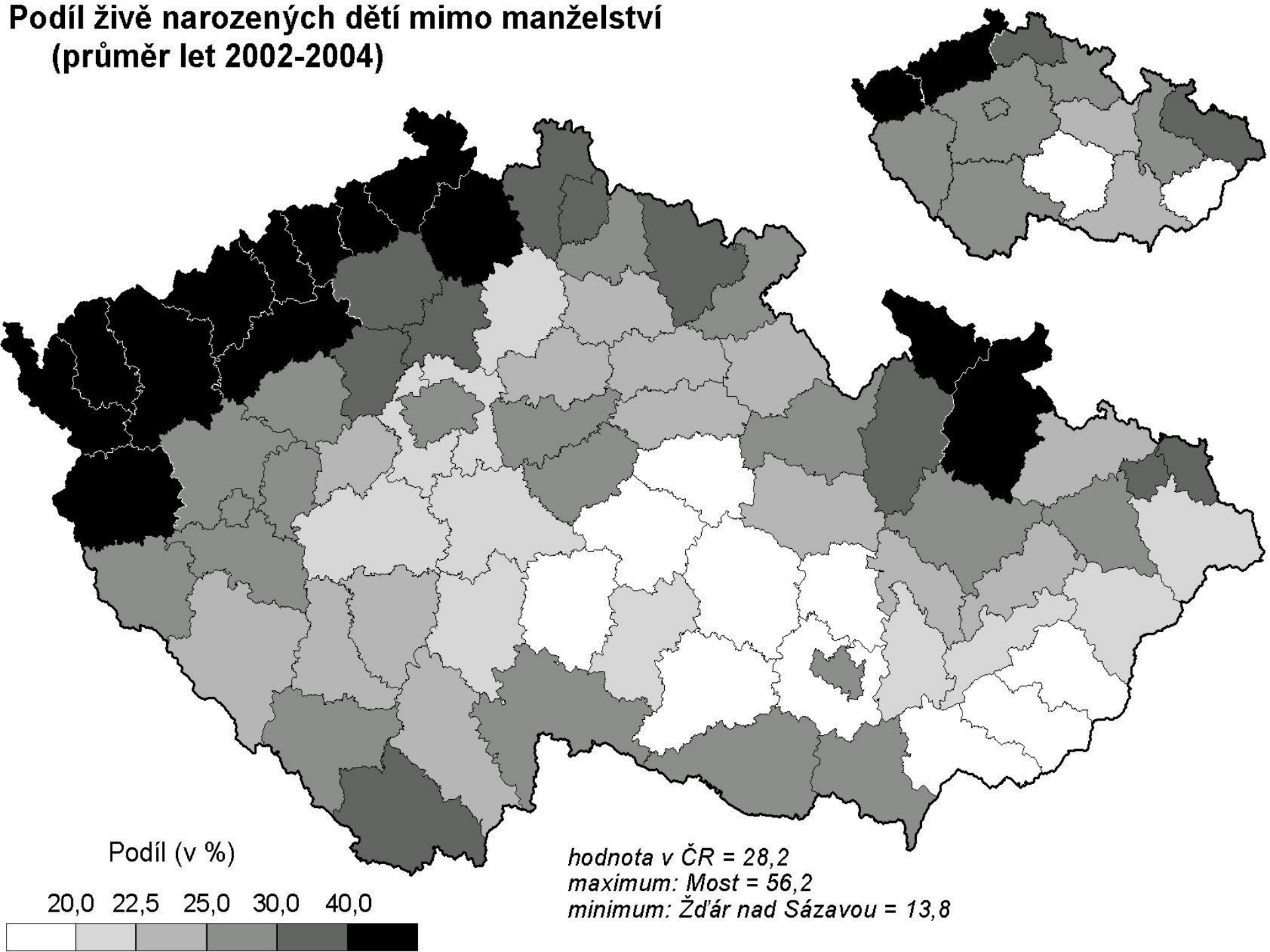
SUICIDES PER 100 000 POPULATION: 2000 - 2004 AVERAGE

Úhrnná plodnost v období 2002-2004

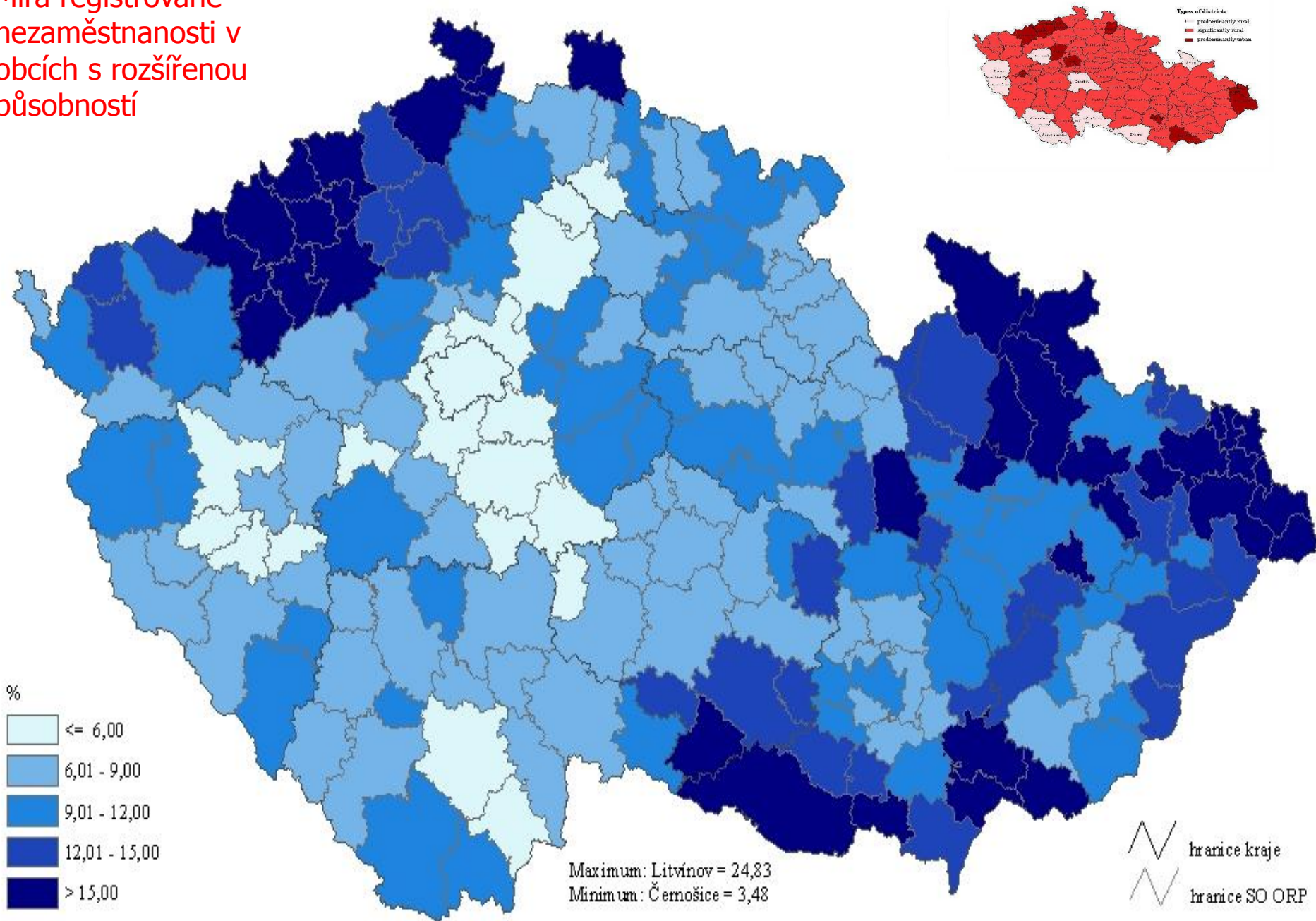
Podíl živě narozených dětí mimo manželství (průměr let 2002-2004)

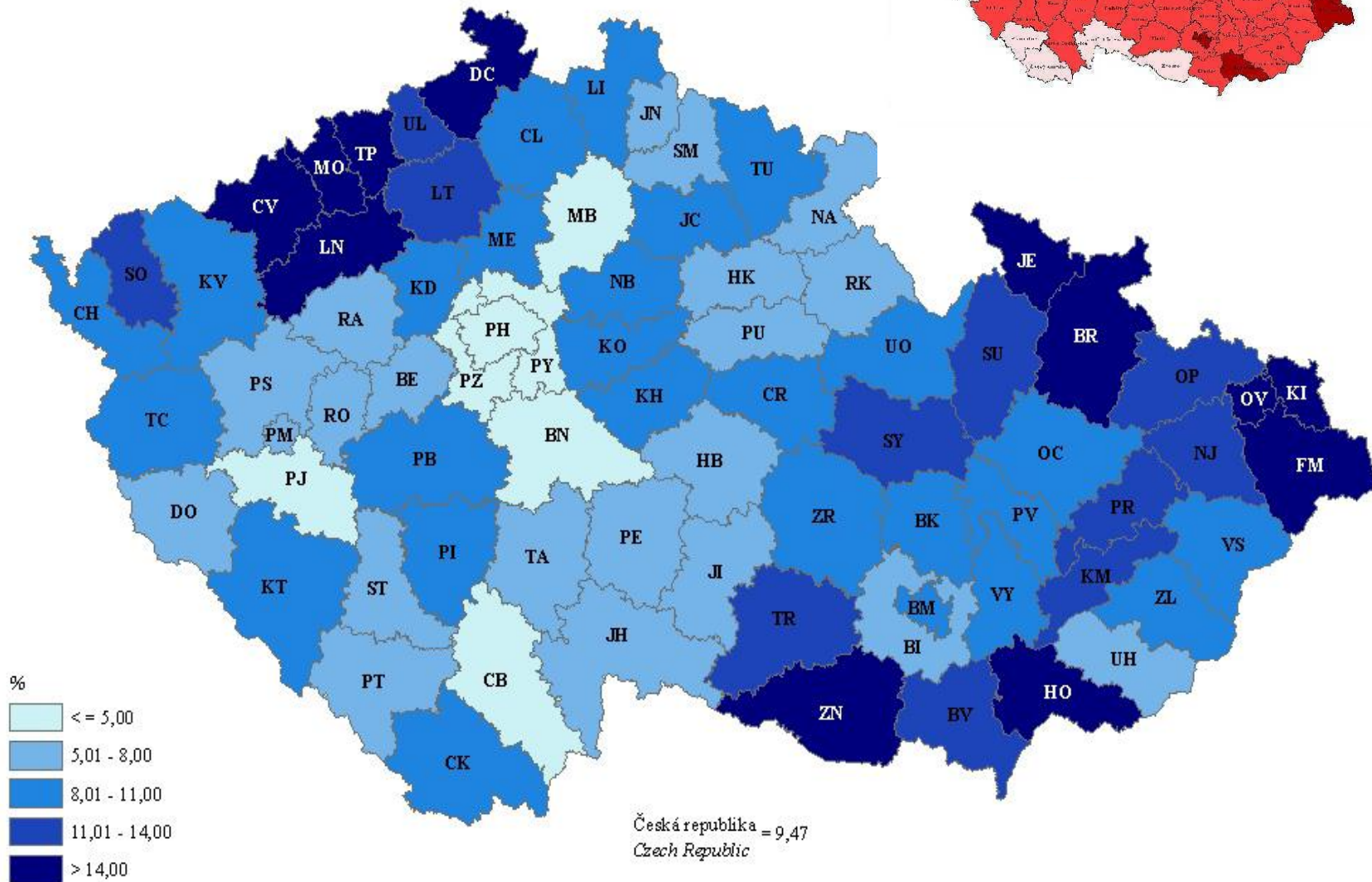
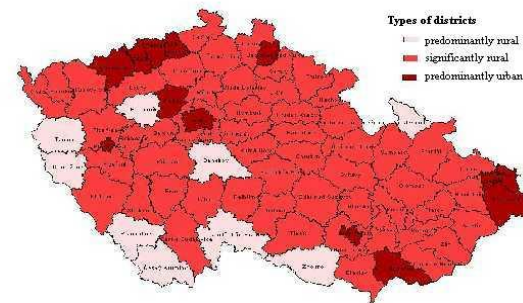
Sociálně ekonomické nerovnosti

- ▣ Rozdíly mezi ekonomicky slabými (tzv. nerozvinutými) a ekonomicky silnými (tzv. rozvinutými) regiony - především HDP, zaměstnanost/nezaměstnanost, příjmy, struktura ekonomických aktivit a jejich závislost na věku, pohlaví, vzdělání.

Míra registrované nezaměstnanosti v obcích s rozšířenou působností

MÍRA NEZAMĚŠTNANOSTI K 31. 12. 2004
 UNEMPLOYMENT RATE: 31 DECEMBER 2004

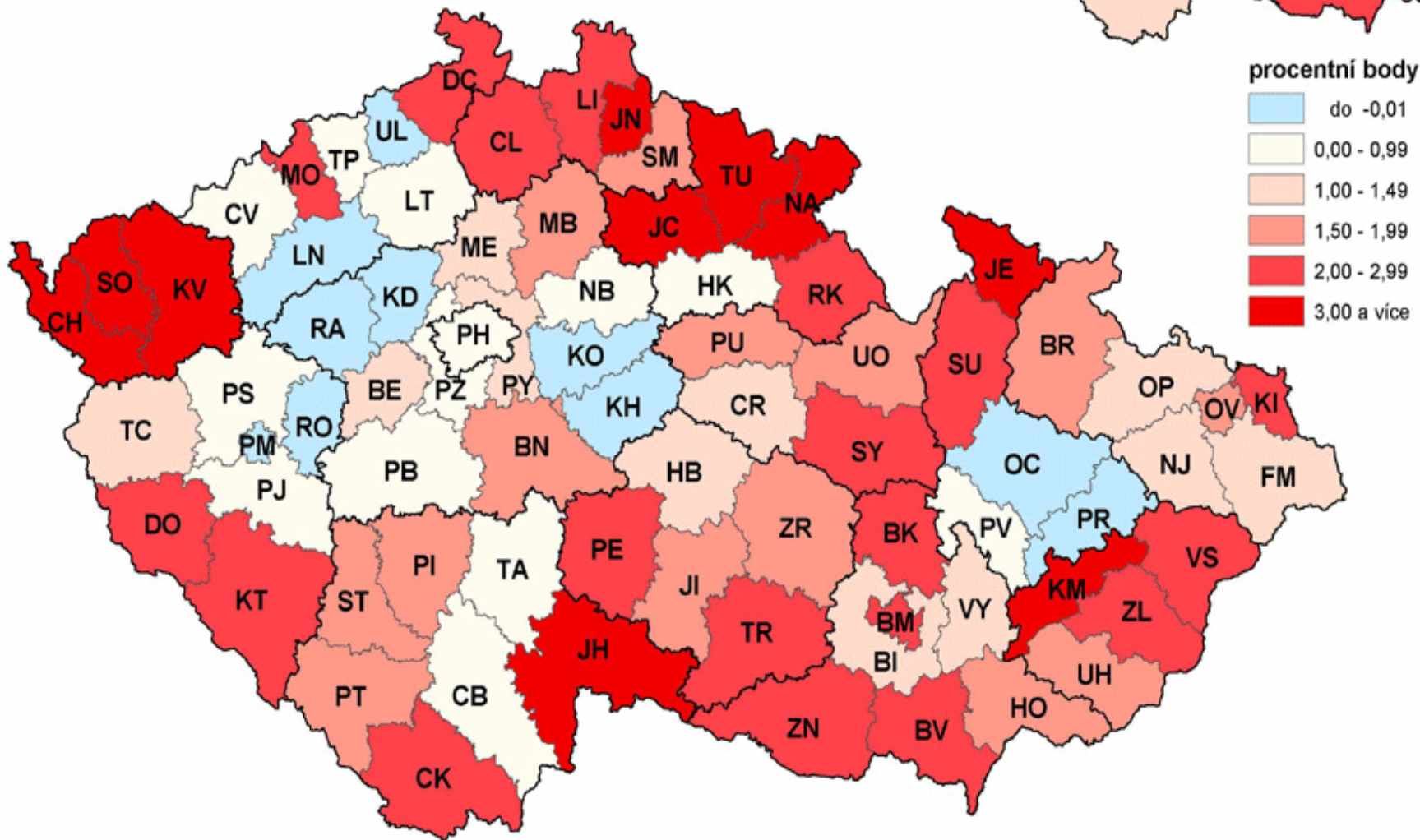

Změna míry registrované nezaměstnanosti mezi roky 2000 a 2004 (stav k 31. 12.)

průměr ČR: 1,55

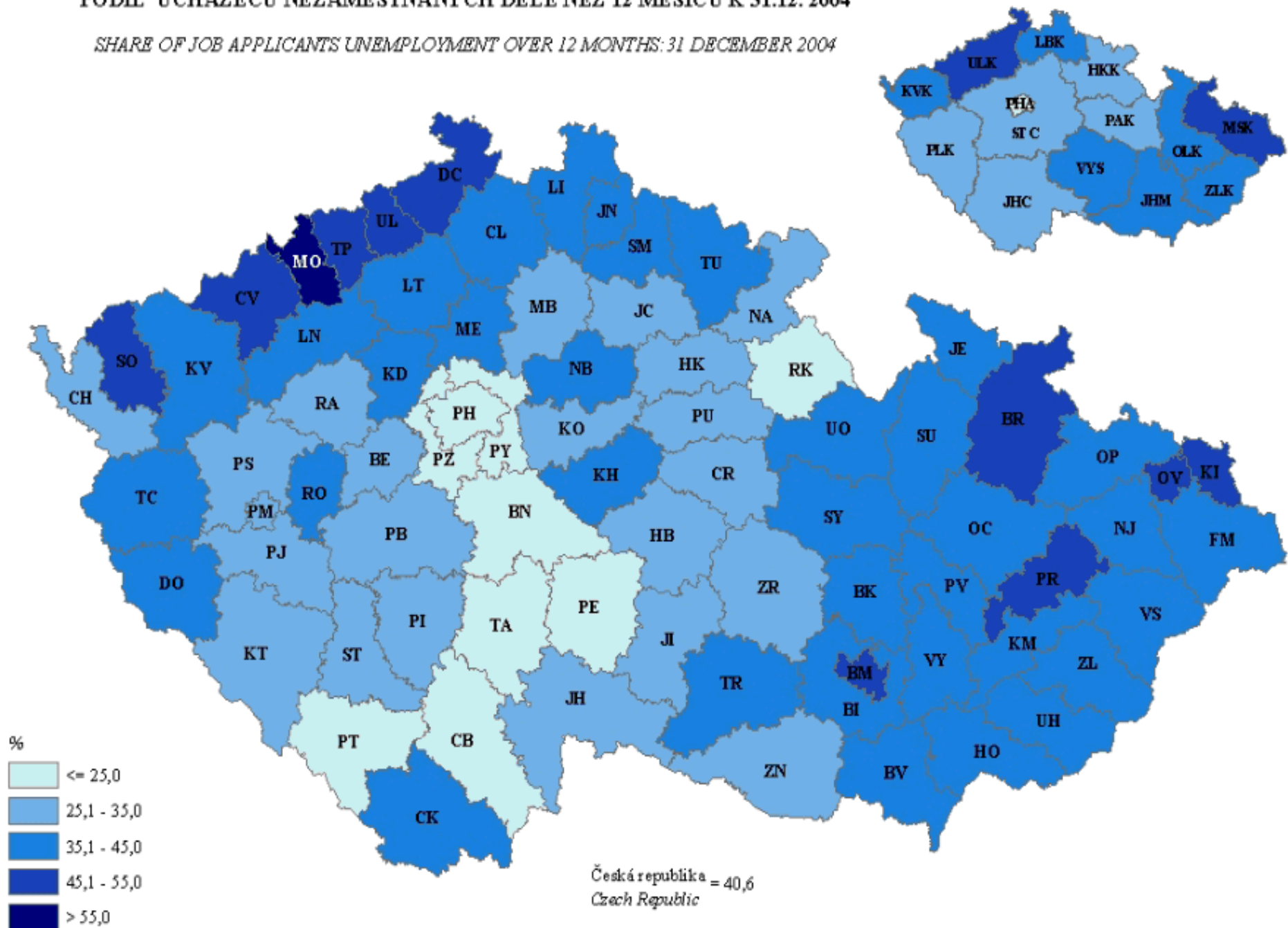
minimum: -1,12 Rakovník

maximum: 5,86 Jeseník

PODÍL UCHAZEČŮ NEZAMĚSTNANÝCH DÉLE NEŽ 12 MĚSÍCŮ K 31.12. 2004

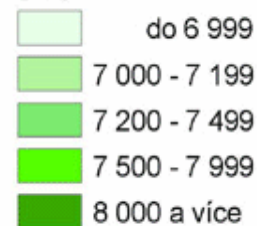
SHARE OF JOB APPLICANTS UNEMPLOYMENT OVER 12 MONTHS: 31 DECEMBER 2004

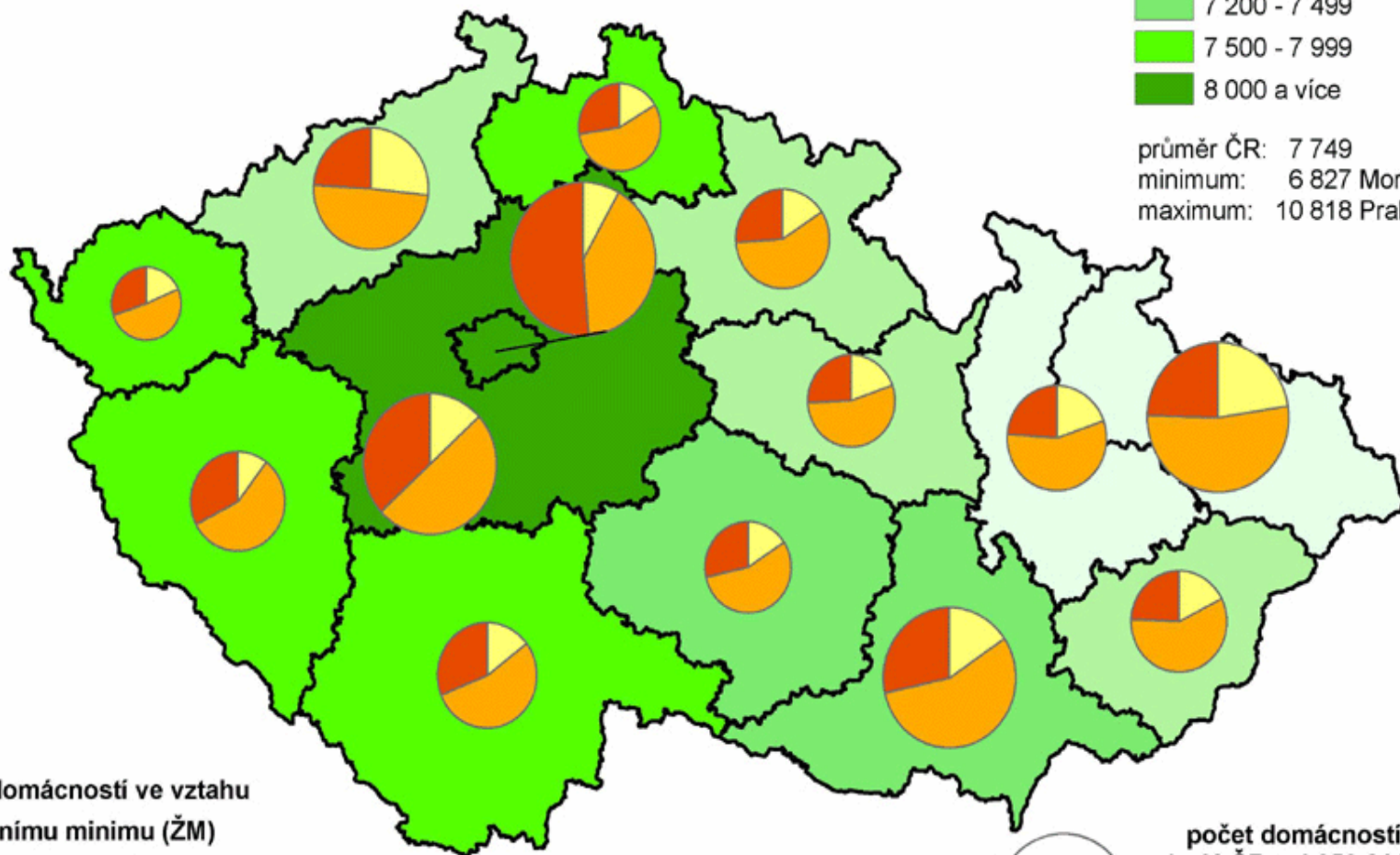
Příjmy domácností v roce 2002

(průměrný čistý měsíční příjem na osobu)

**příjem na osobu
(Kč)**

průměr ČR: 7 749
minimum: 6 827 Moravskoslezský
maximum: 10 818 Praha

**podíl domácností ve vztahu
k životnímu minimu (ŽM)**

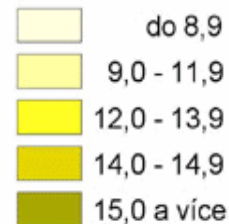
**počet domácností
(celá ČR = 4 053 811)**

minimum: 119 583 Karlovarský
maximum: 525 914 Praha

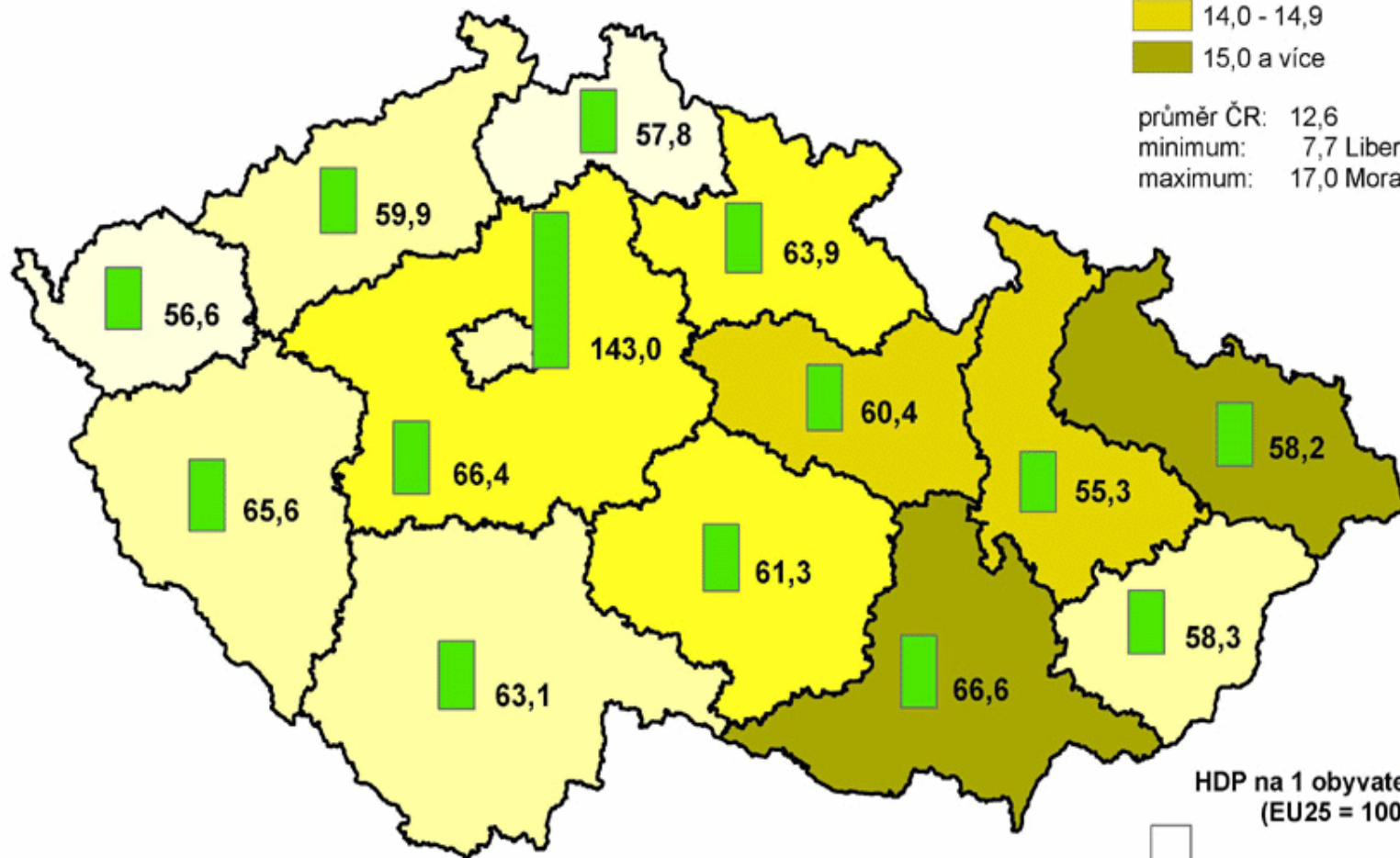

Vývoj hrubého domácího produktu v letech 2000 – 2004

přírůstek HDP (%)

průměr ČR: 12,6
minimum: 7,7 Liberecký
maximum: 17,0 Moravskoslezský

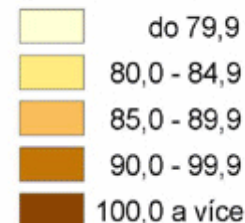
HDP na 1 obyvatele (2004) (EU25 = 100%)

průměr ČR: 70,9
minimum: 55,3 Olomoucký
maximum: 143,0 Praha

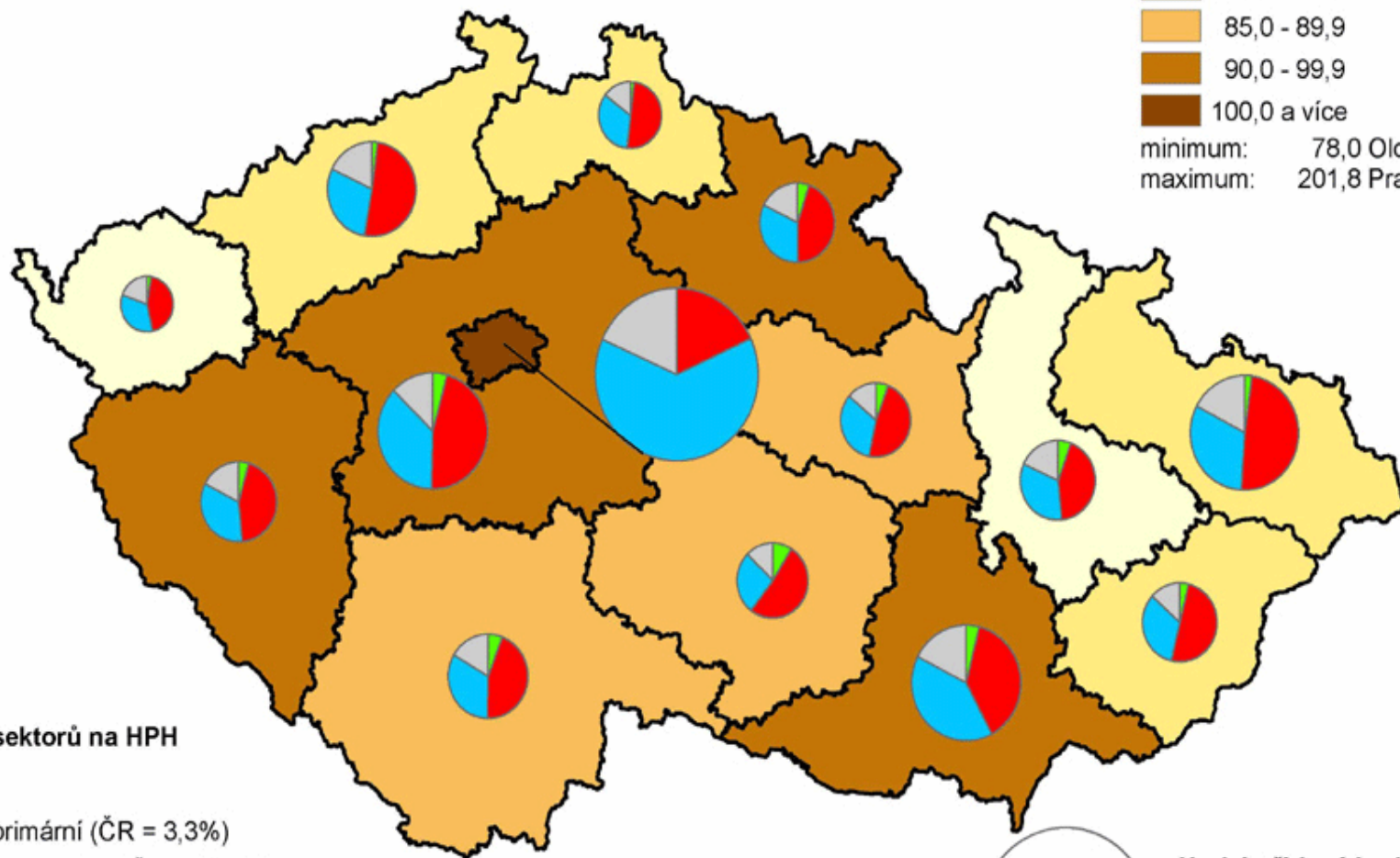
Hrubý domácí produkt (HDP) a hrubá přidaná hodnota (HPH) v roce 2004

HDP na obyvatele

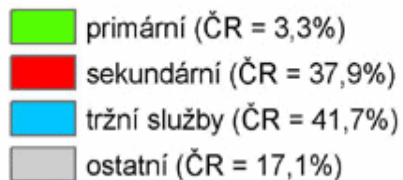
(ČR = 100%)

minimum: 78,0 Olomoucký
maximum: 201,8 Praha

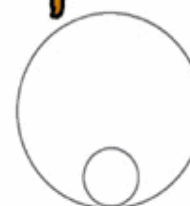

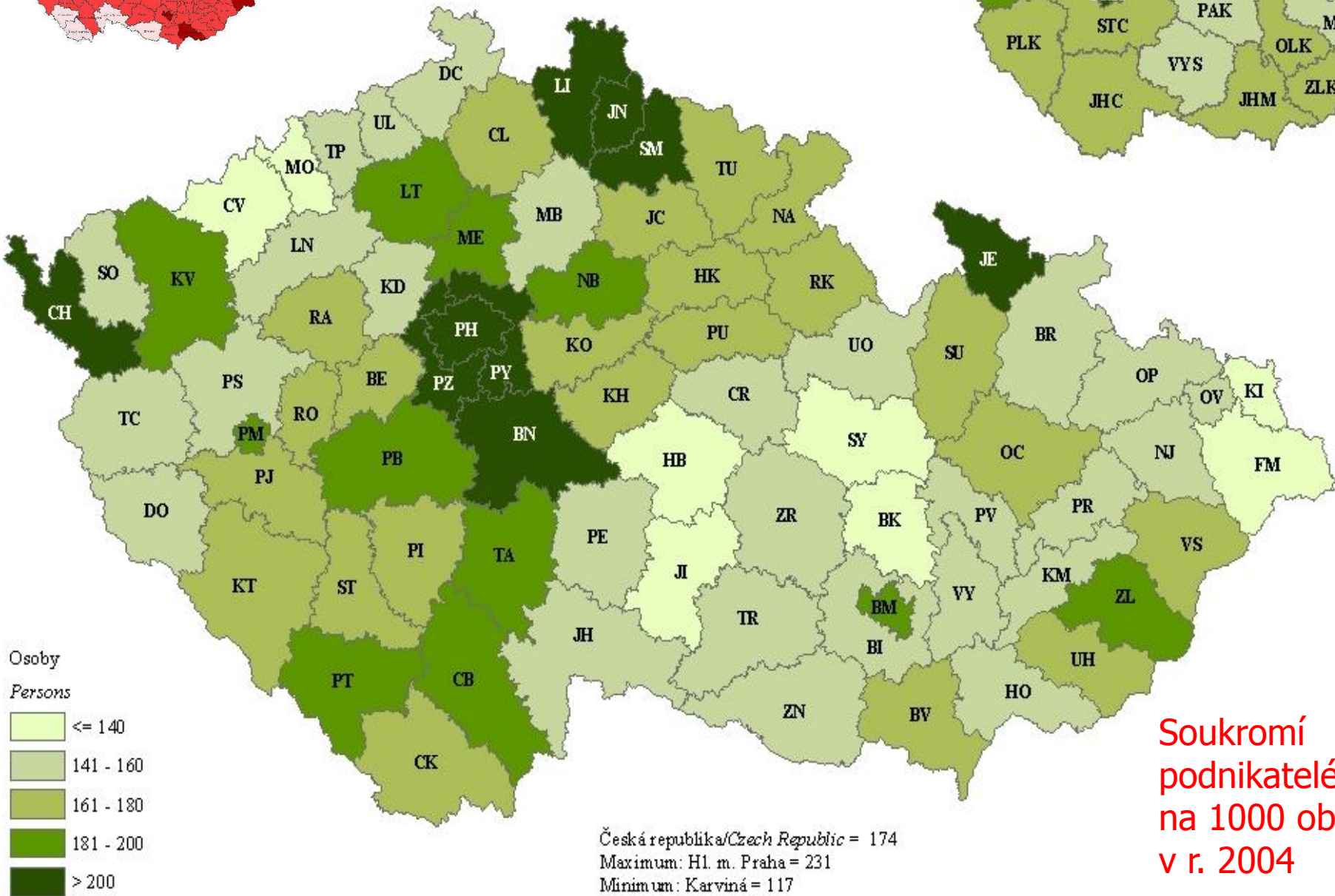
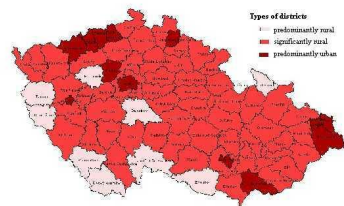
podíl sektorů na HPH
(%)

Hrubá přidaná hodnota v mil. Kč
(celá ČR = 2 483 852)

minimum: 59 019 Karlovarský
maximum: 572 000 Praha

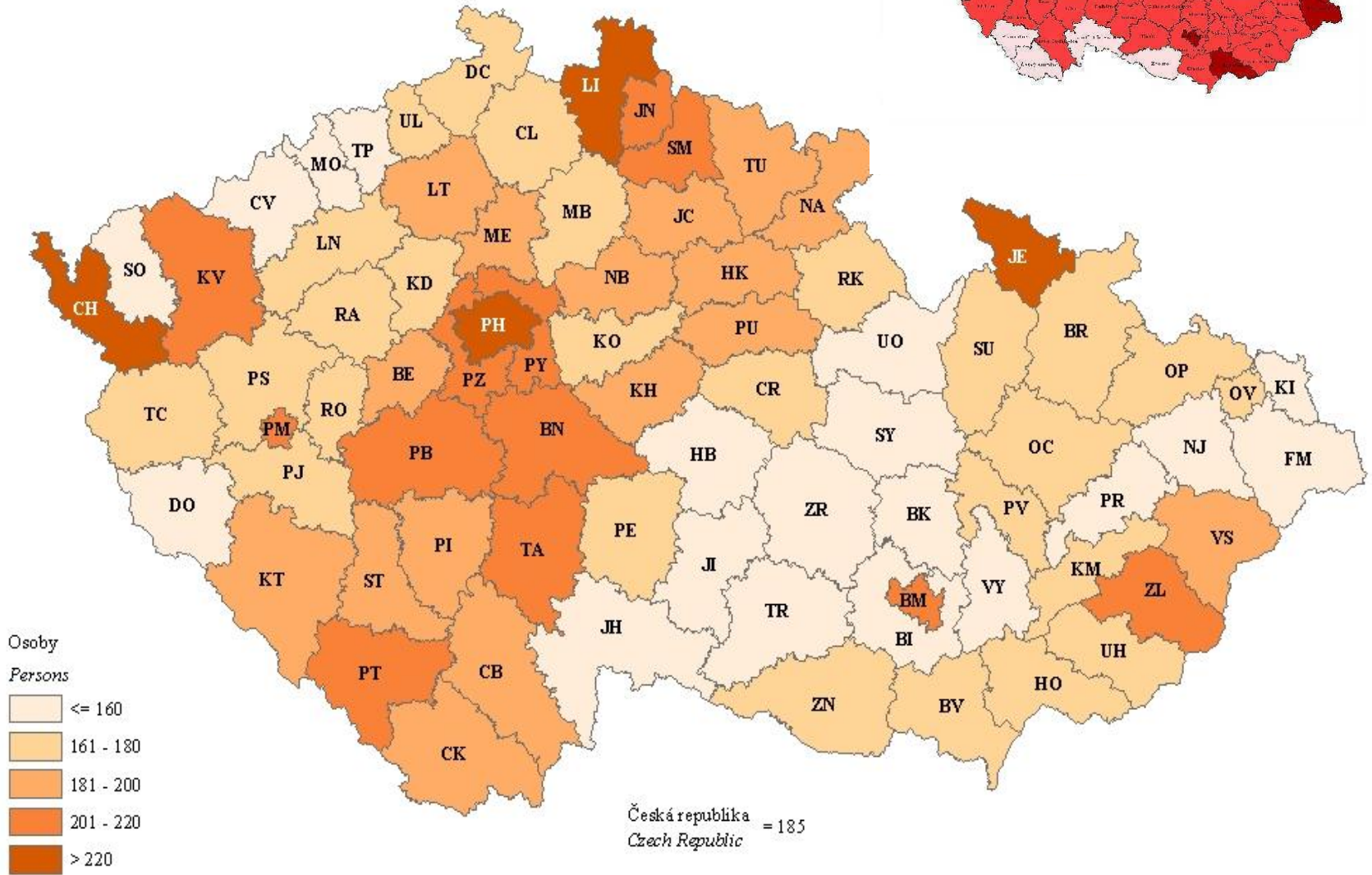
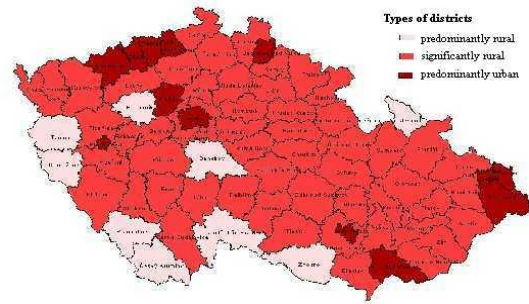

Soukromí podnikatelé na 1000 obyvj. v r. 2004

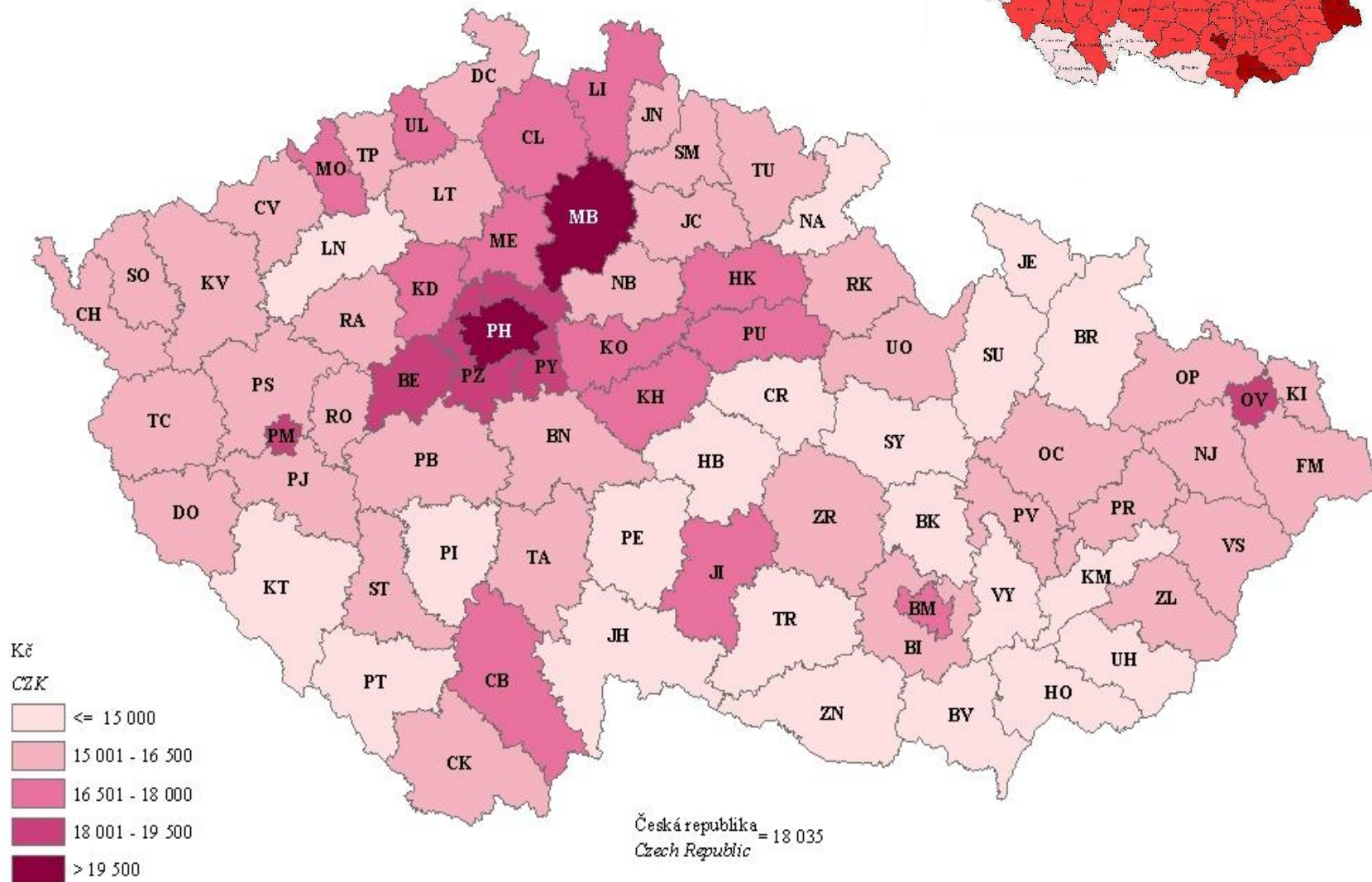
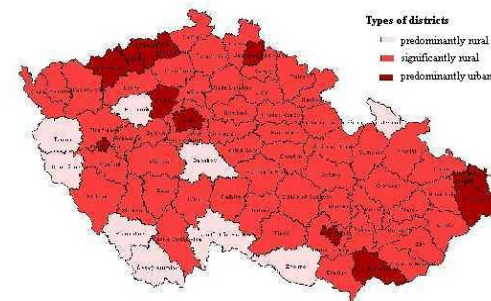
FYZICKÉ OSOBY V RES* NA 1 000 OBYVATEL K 31.12. 2004

NATURAL PERSONS PER 1 000 POPULATION: 31 DECEMBER 2004

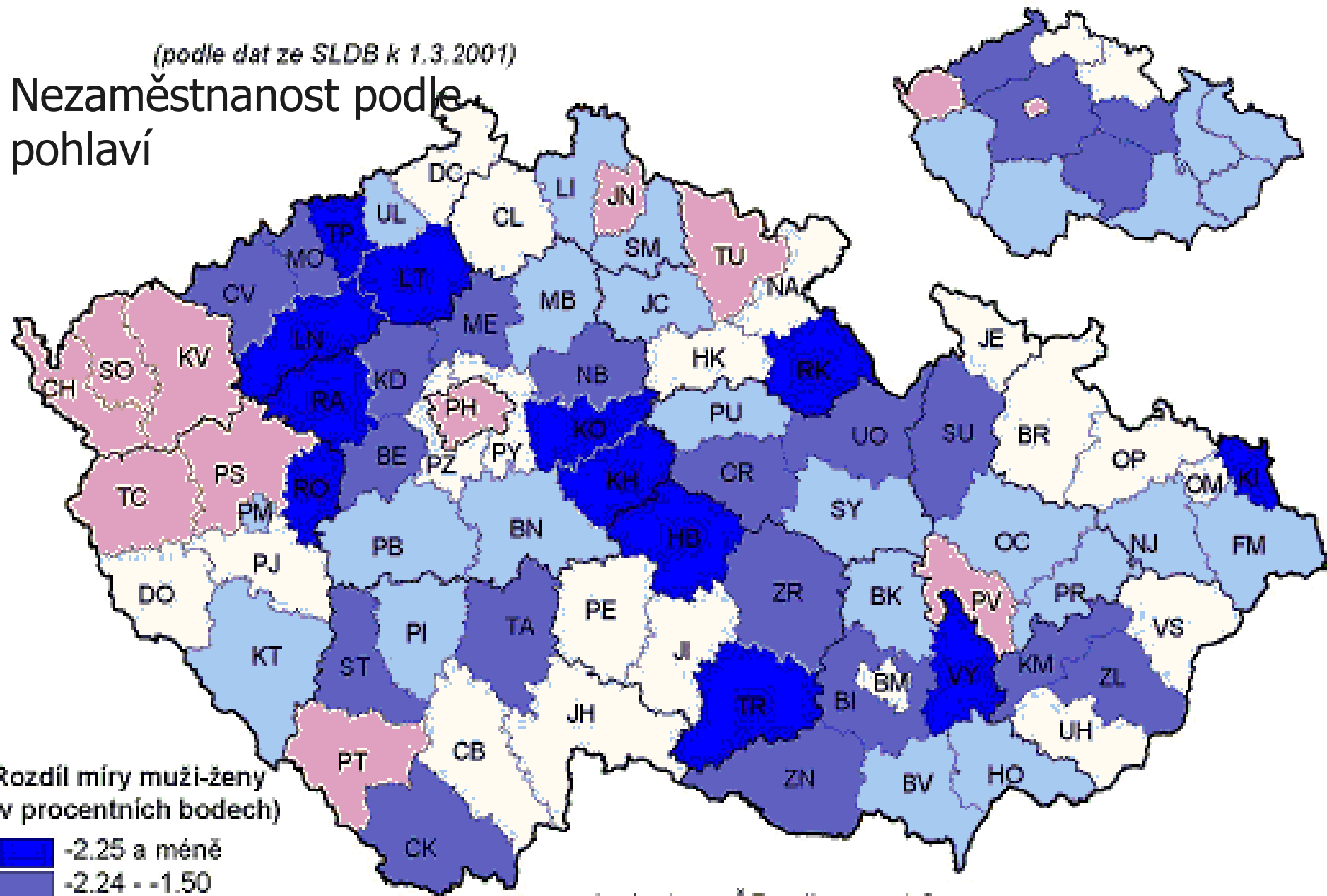
PRŮMĚRNÁ MĚSÍČNÍ HRUBÁ MZDA ZAMĚŠTNANCE V KČ V ROCE 2004

AVERAGE MONTHLY GROSS WAGE PER EMPLOYEE, CZK: 2004

(podle dat ze SLDB k 1.3.2001)

Nezaměstnanost podle pohlaví

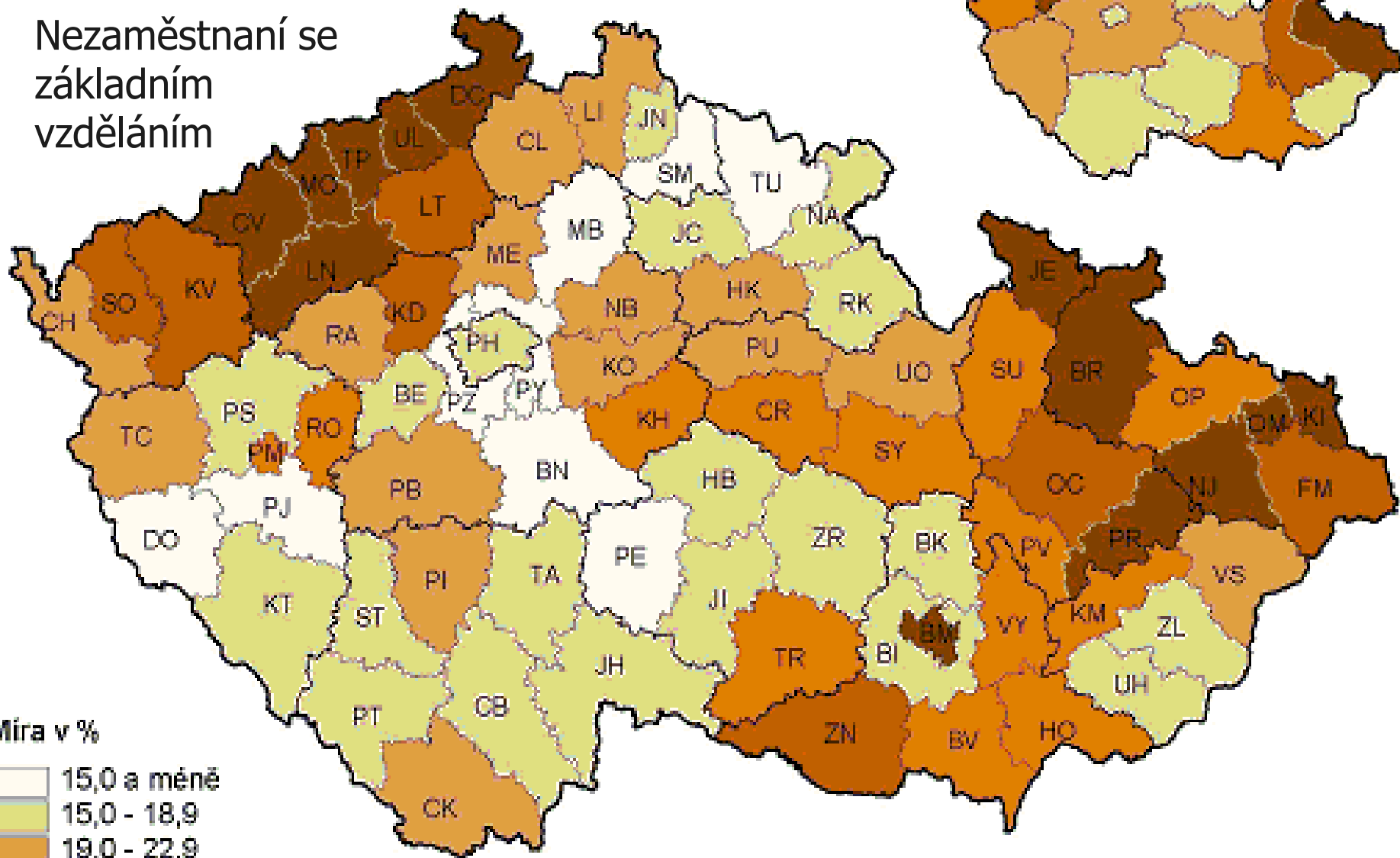
Rozdíl míry muži-ženy
(v procentních bodech)

- 2.25 a méně
- 2.24 - -1.50
- 1.49 - -0.75
- 0.74 - -0.01
- 0,00 a více

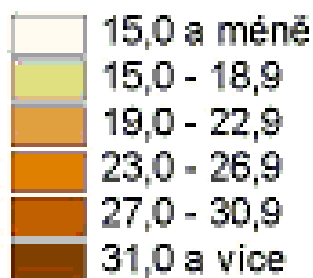
hodnota za ČR celkem = -1,0
okres s maximální hodnotou: Cheb = 1,7
okres s minimální hodnotou: Kutná Hora = -4,4

(podle dat ze SLDB k 1.3.2001)

Nezaměstnaní se základním vzděláním

Míra v %

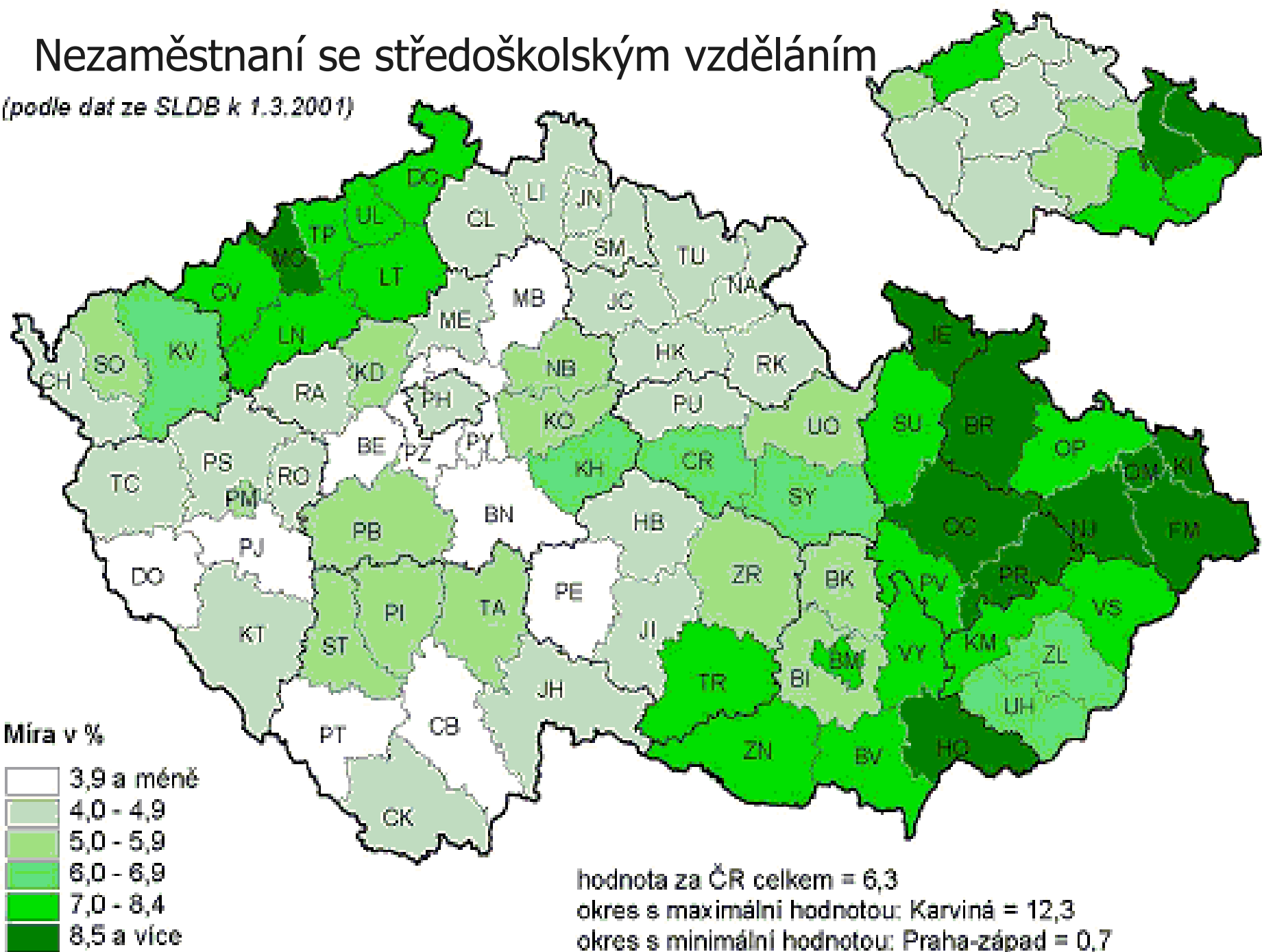
hodnota za ČR celkem = 24,9

okres s maximální hodnotou: Most = 42,3

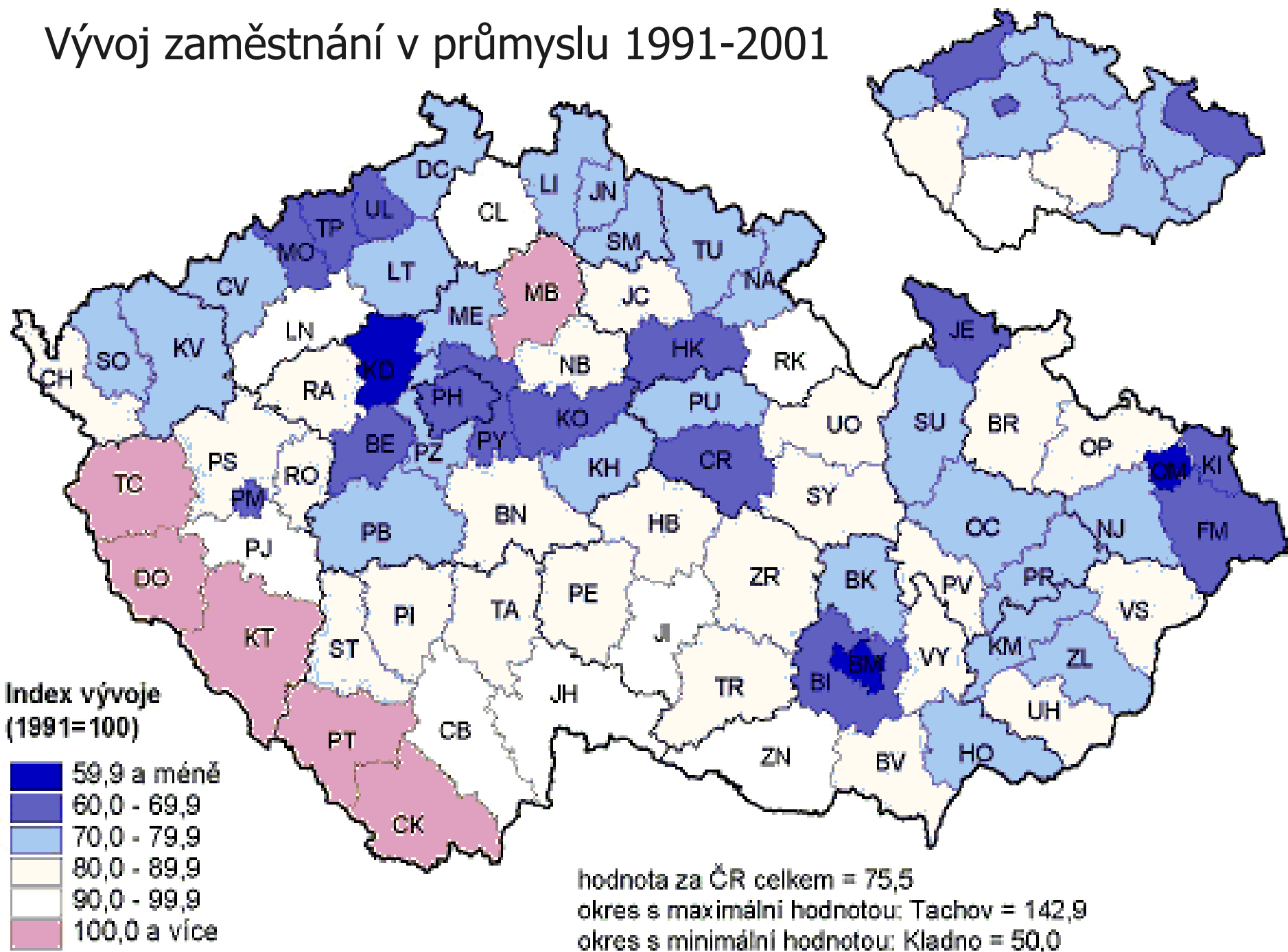
okres s minimální hodnotou: Benešov = 11,4

Nezaměstnaní se středoškolským vzděláním

(podle dat ze SLDB k 1.3.2001)

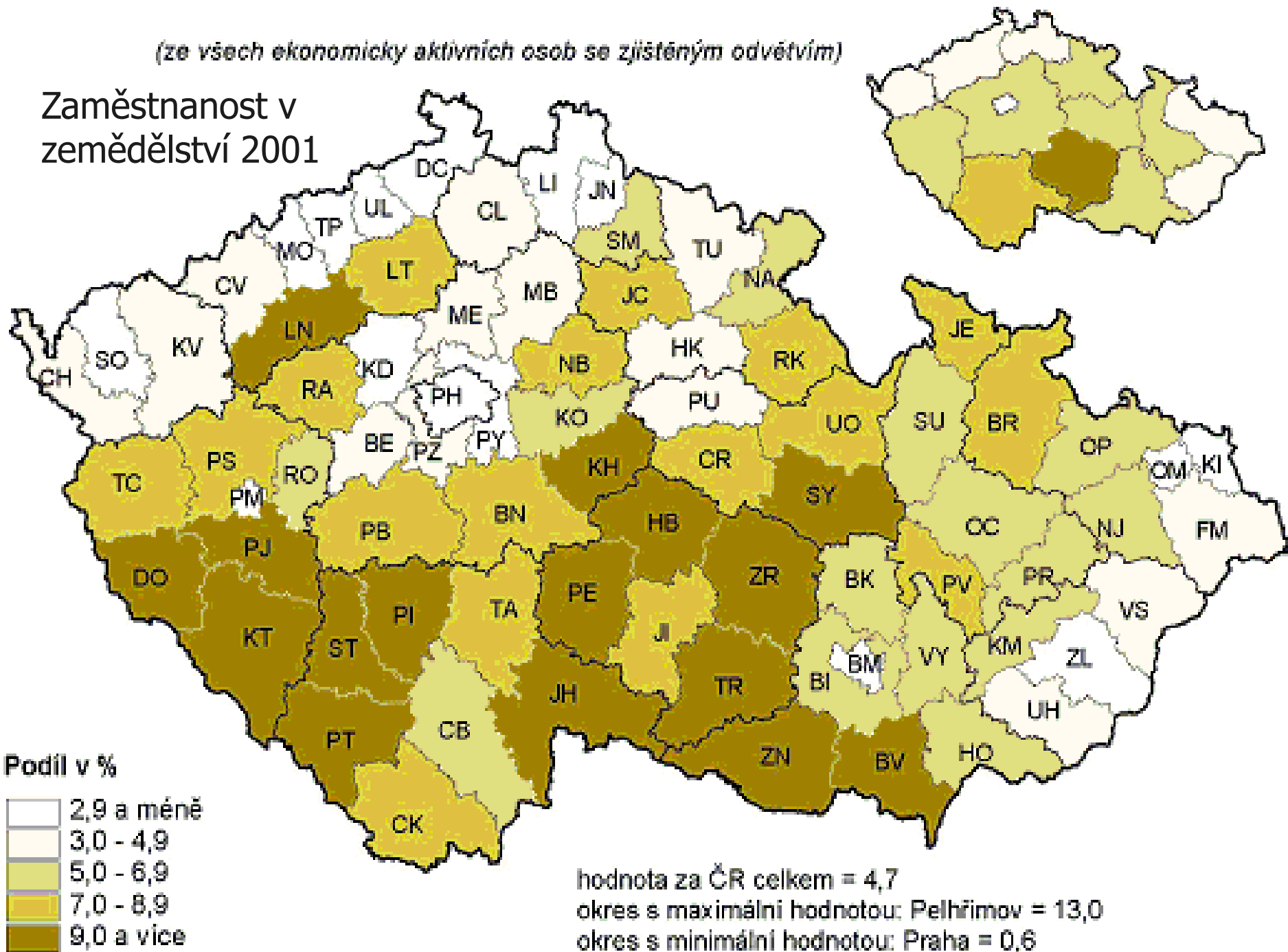

Vývoj zaměstnání v průmyslu 1991-2001

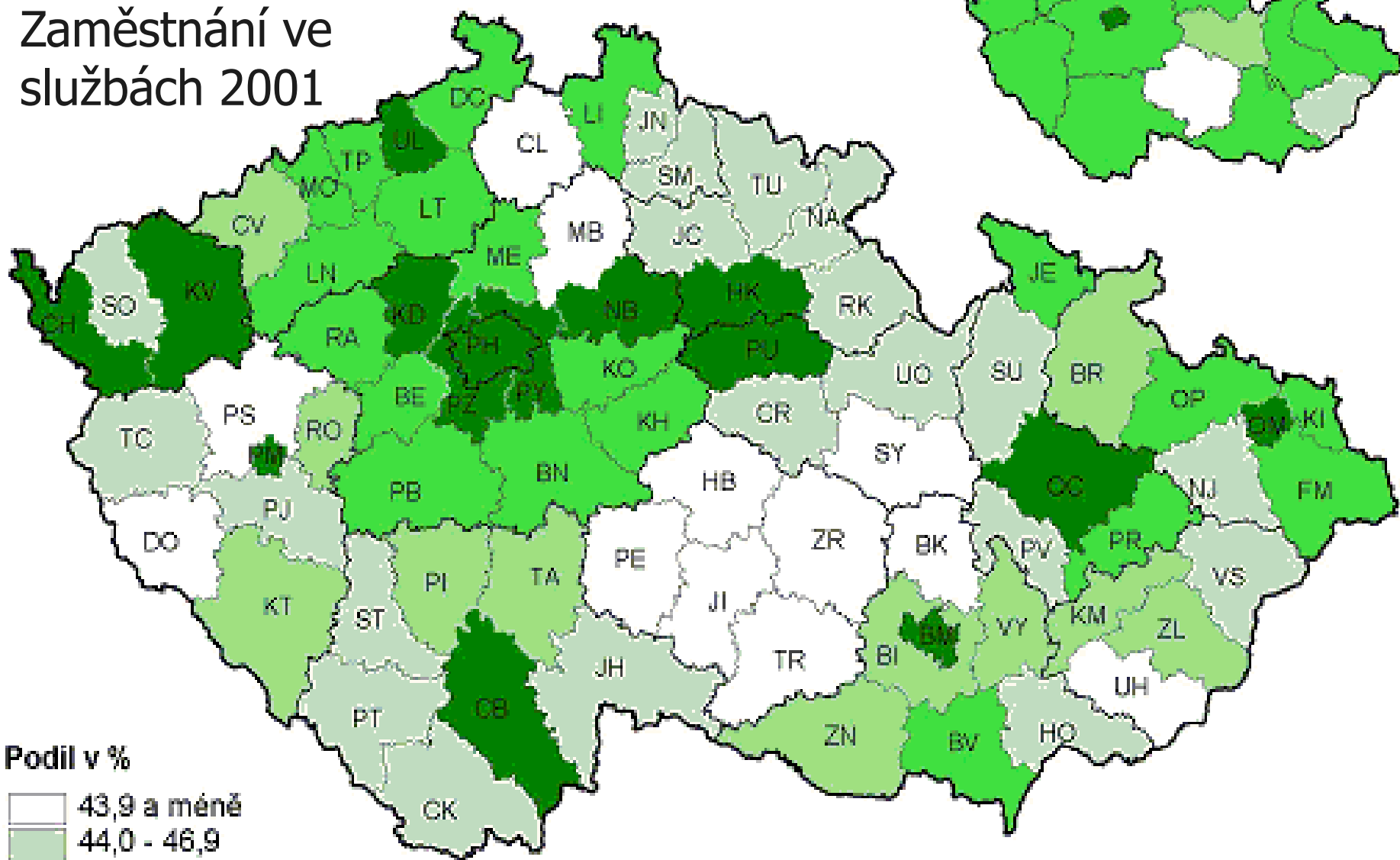
(ze všech ekonomicky aktivních osob se zjištěným odvětvím)

Zaměstnanost v zemědělství 2001

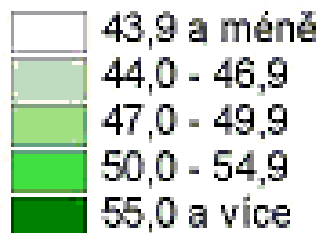

(ze všech ekonomicky aktivních osob se zjištěným odvětvím)

Zaměstnání ve službách 2001

Podíl v %

hodnota za ČR celkem = 54,5

okres s maximální hodnotou: Praha = 77,1

okres s minimální hodnotou: Blansko = 41,1

Sociálně kulturní nerovnosti

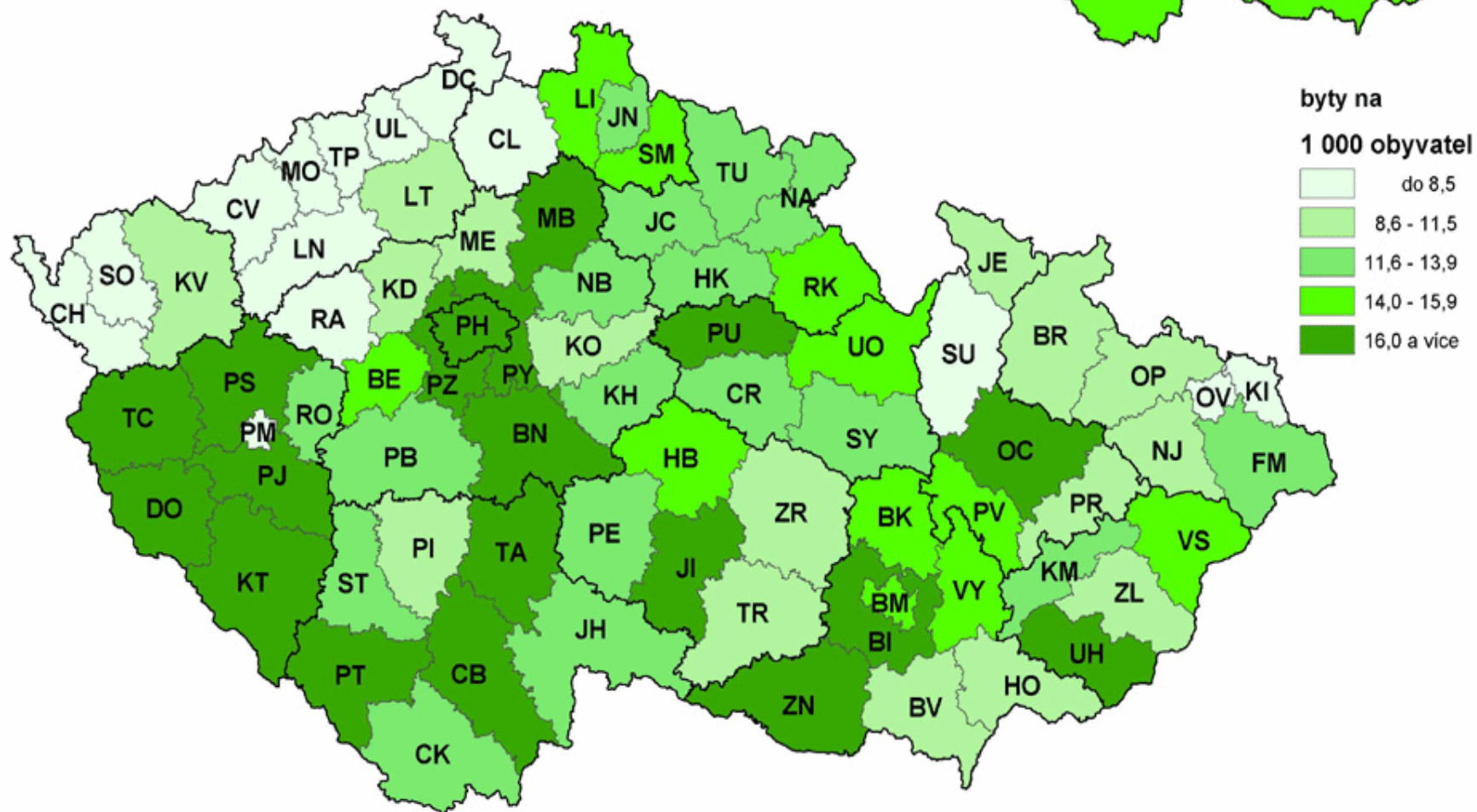
- ❑ V abstraktní a nehmatatelné úrovni to jsou rozdíly v normách, hodnotách (kulturní a sociální potenciály jako lokální identita, spolupráce a míra soutěživosti v regionu, důvěra atd.) V konkrétní a hmatatelné úrovni to může být občanská vybavenost, materiální statky atd.

Dokončené byty na 1 000 obyvatel v letech 2000 – 2004

průměr ČR: 13,4

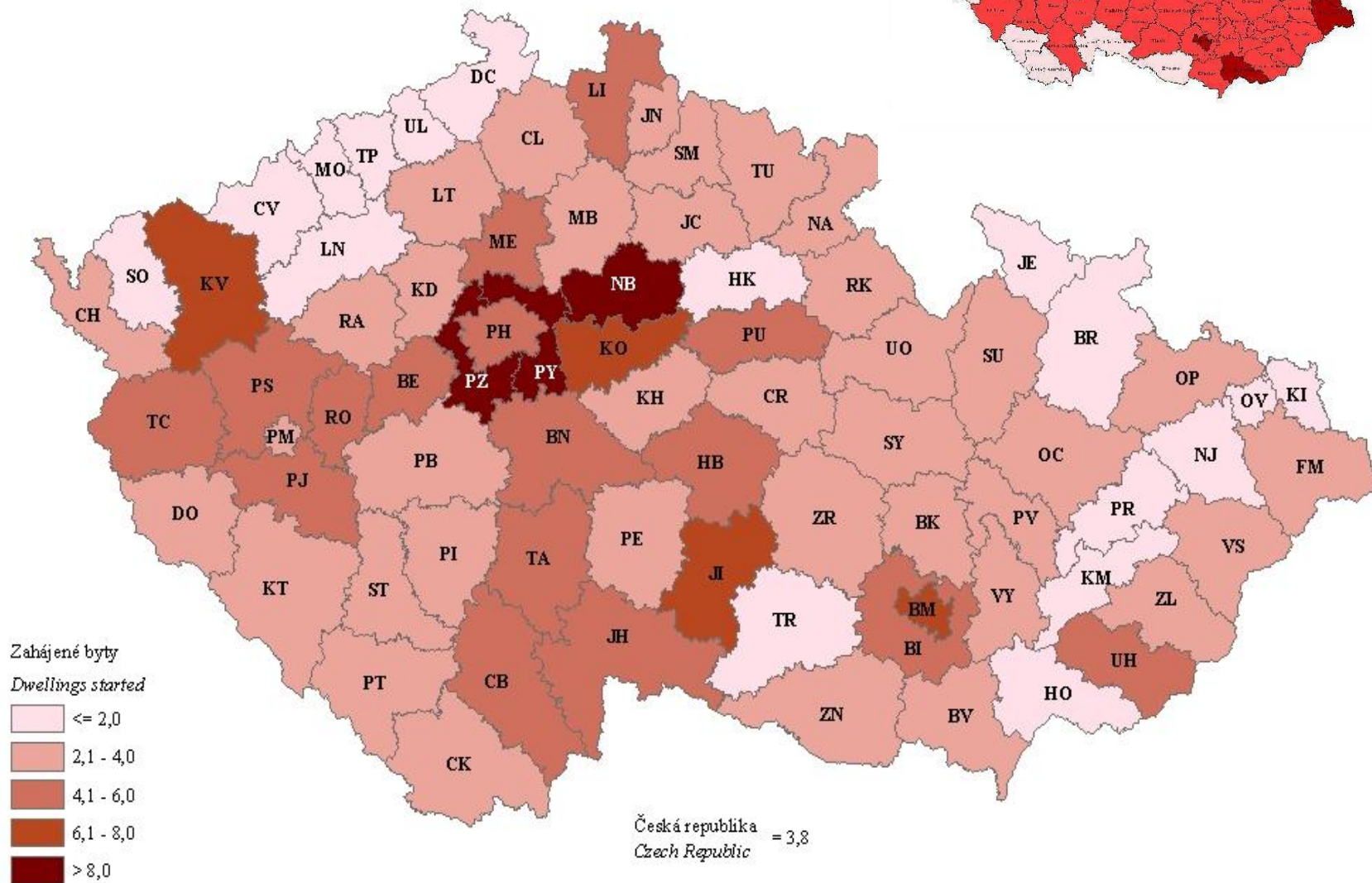
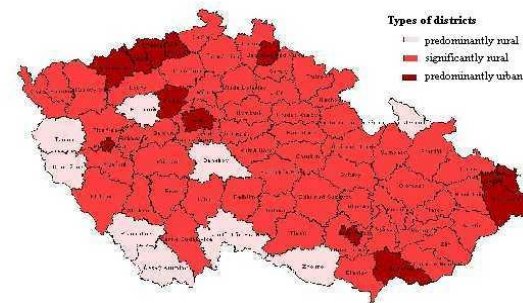
minimum: 2,7 Most

maximum: 51,2 Praha - západ

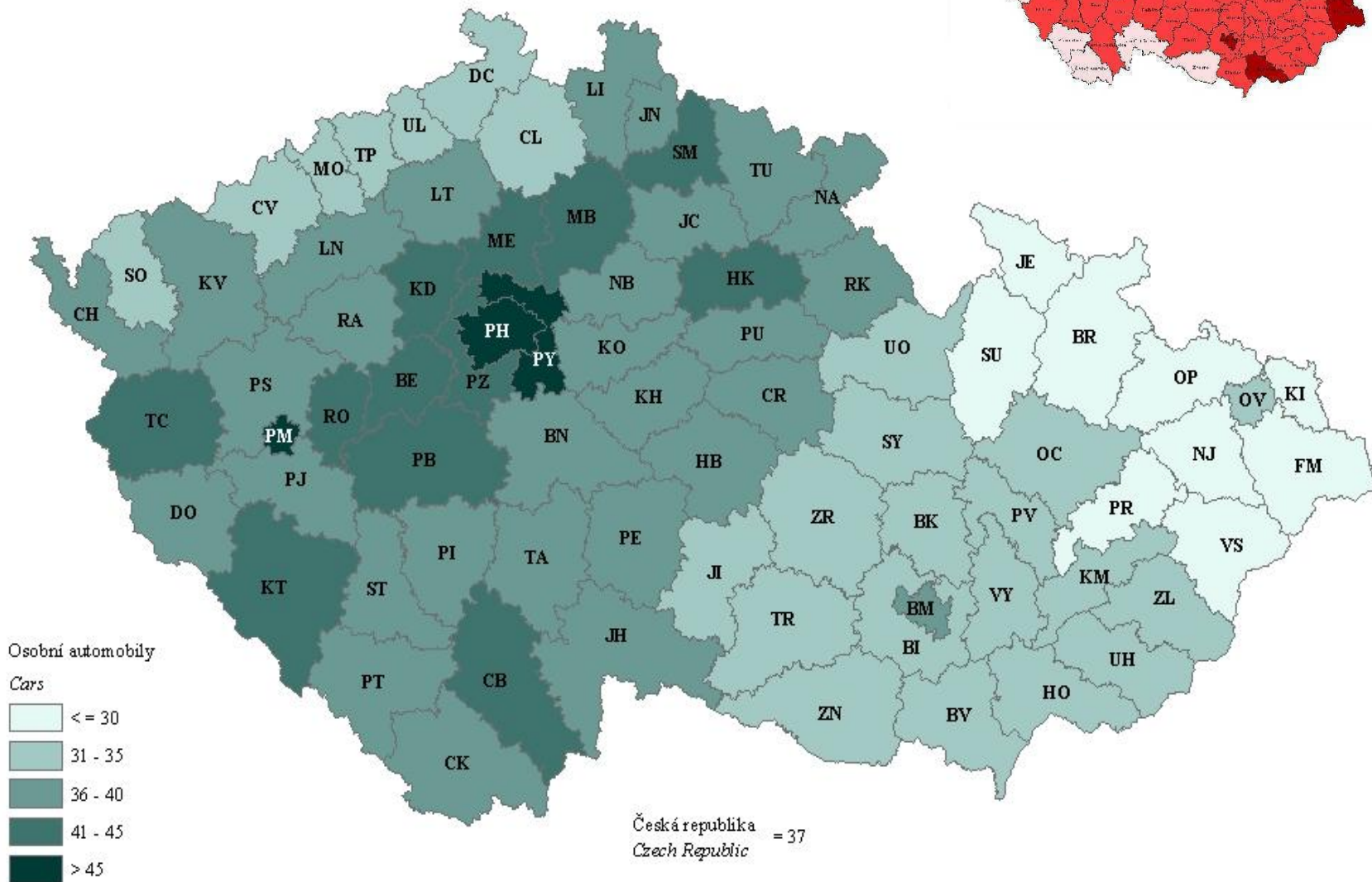
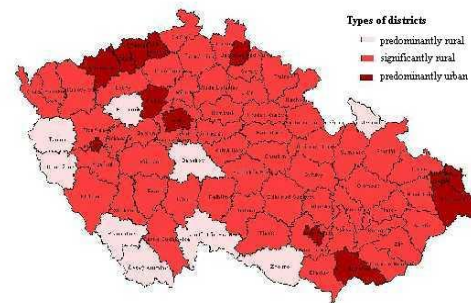
ZAHÁJENÉ BYTY NA 1 000 OBYVATEL V ROCE 2004

DWELLINGS STARTED PER 1 000 POPULATION, 2004

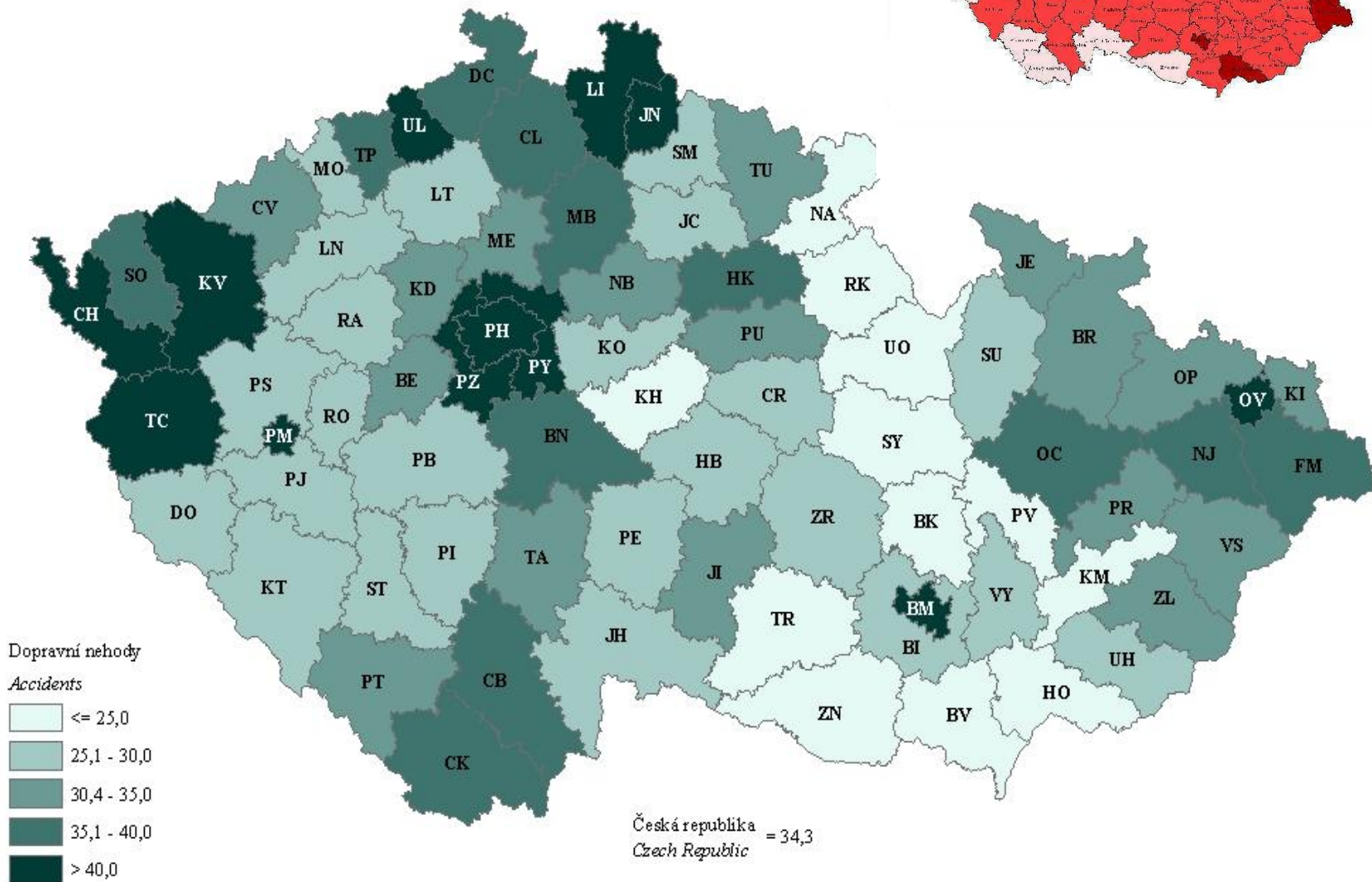
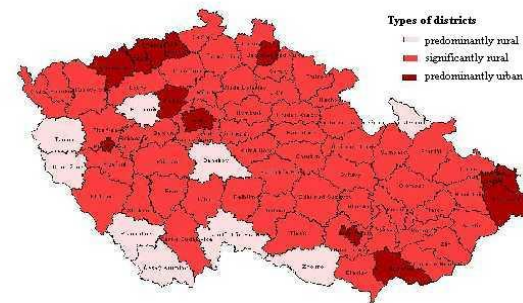
REGISTROVANÉ OSOBNÍ AUTOMOBILY NA 100 OBYVATEL V ROCE 2004

REGISTERED CARS PER 100 POPULATION: 2004

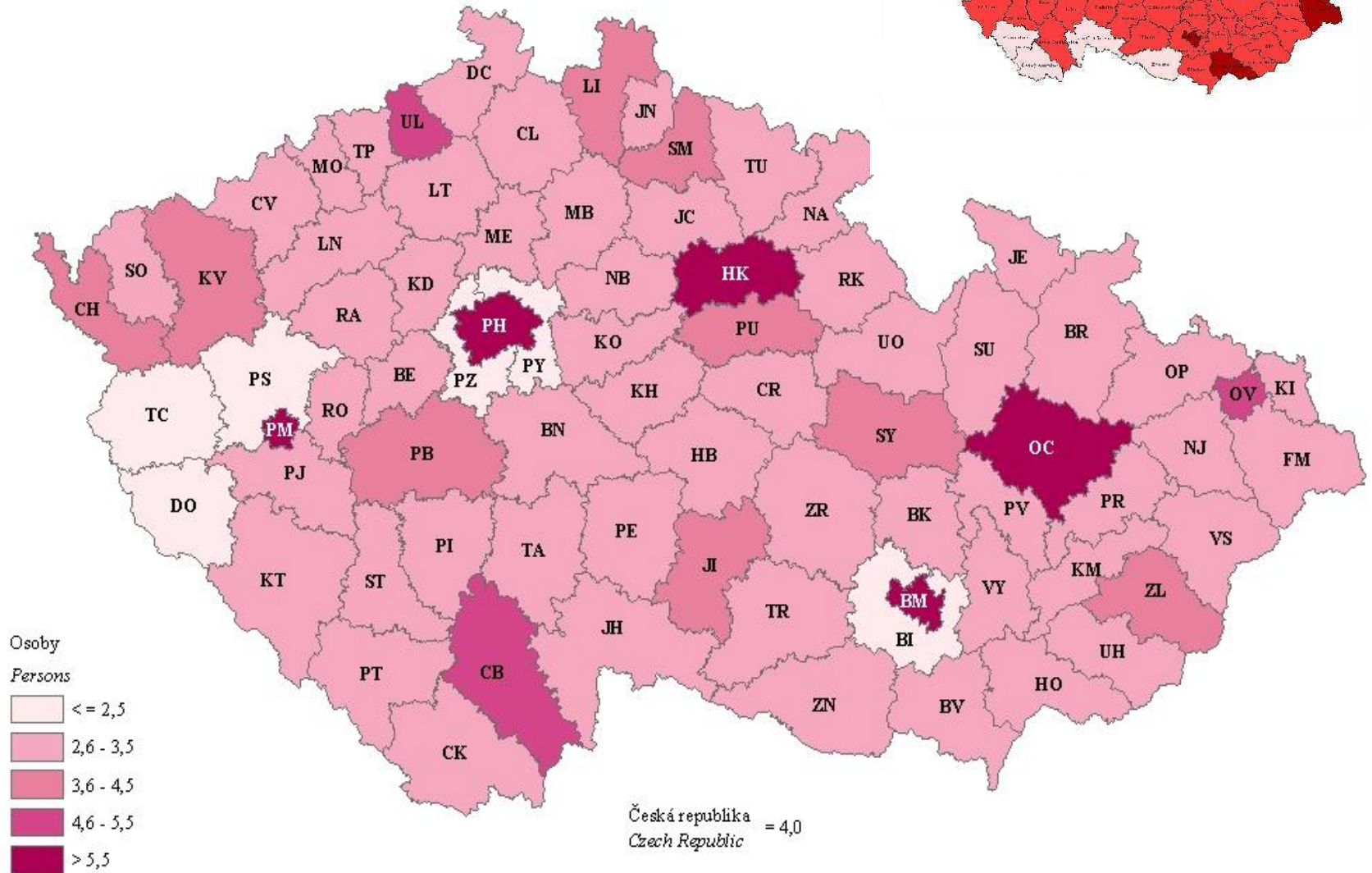
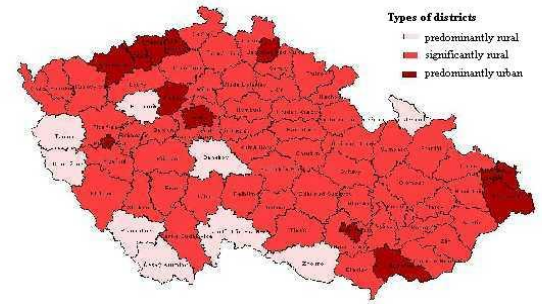
DOPRAVNÍ NEHODY NA 1 000 PROVOZOVANÝCH VOZIDEL (PRŮMĚR LET 20

ACCIDENTS PER 1 000 ALL ROAD MOTOR VEHICLES: 2000 - 2004 AVERAGE

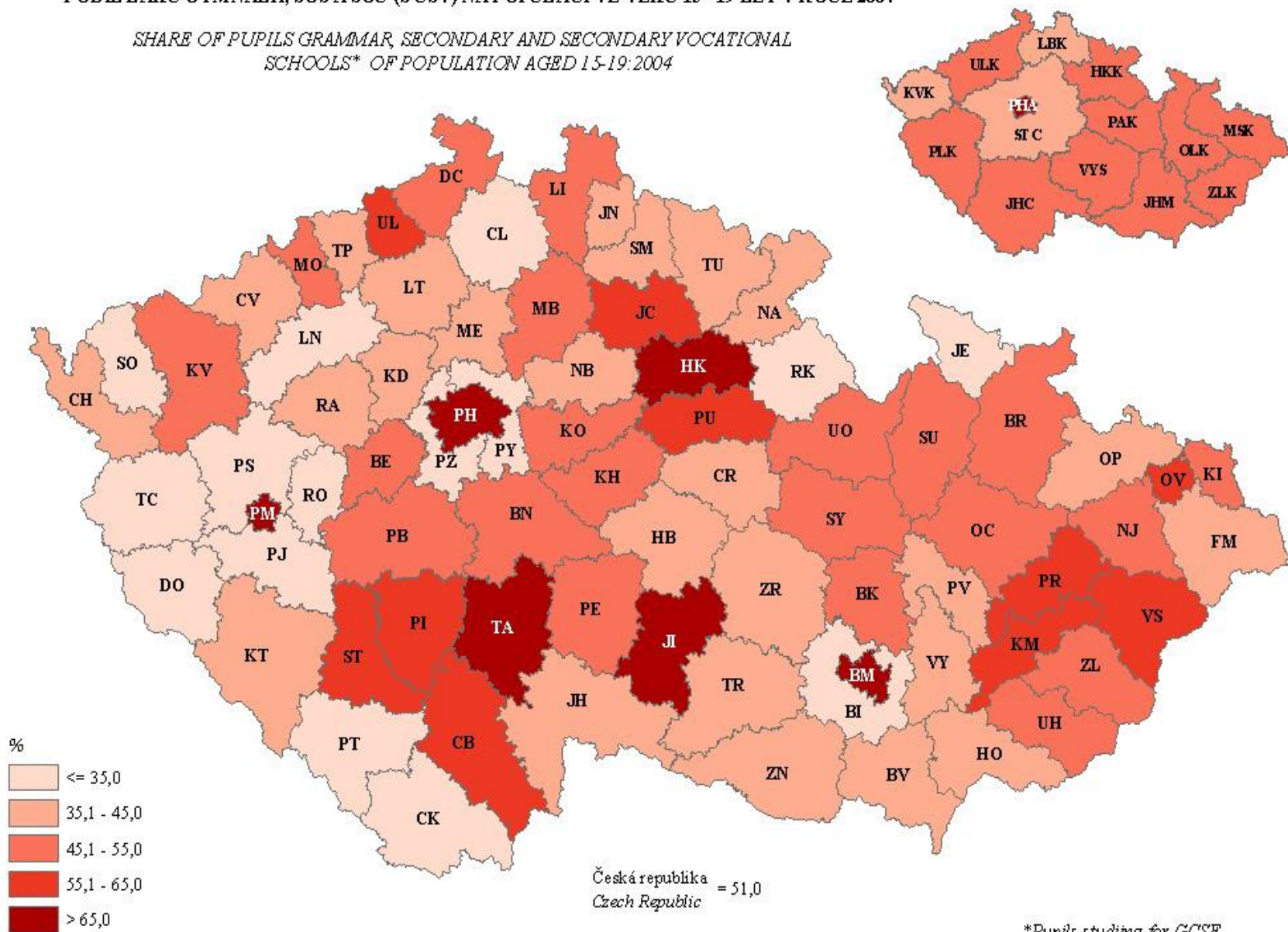
LÉKAŘI NA 1 000 OBYVATEL V ROCE 2004

PHYSICIAN PER 1 000 POPULATION: 2004

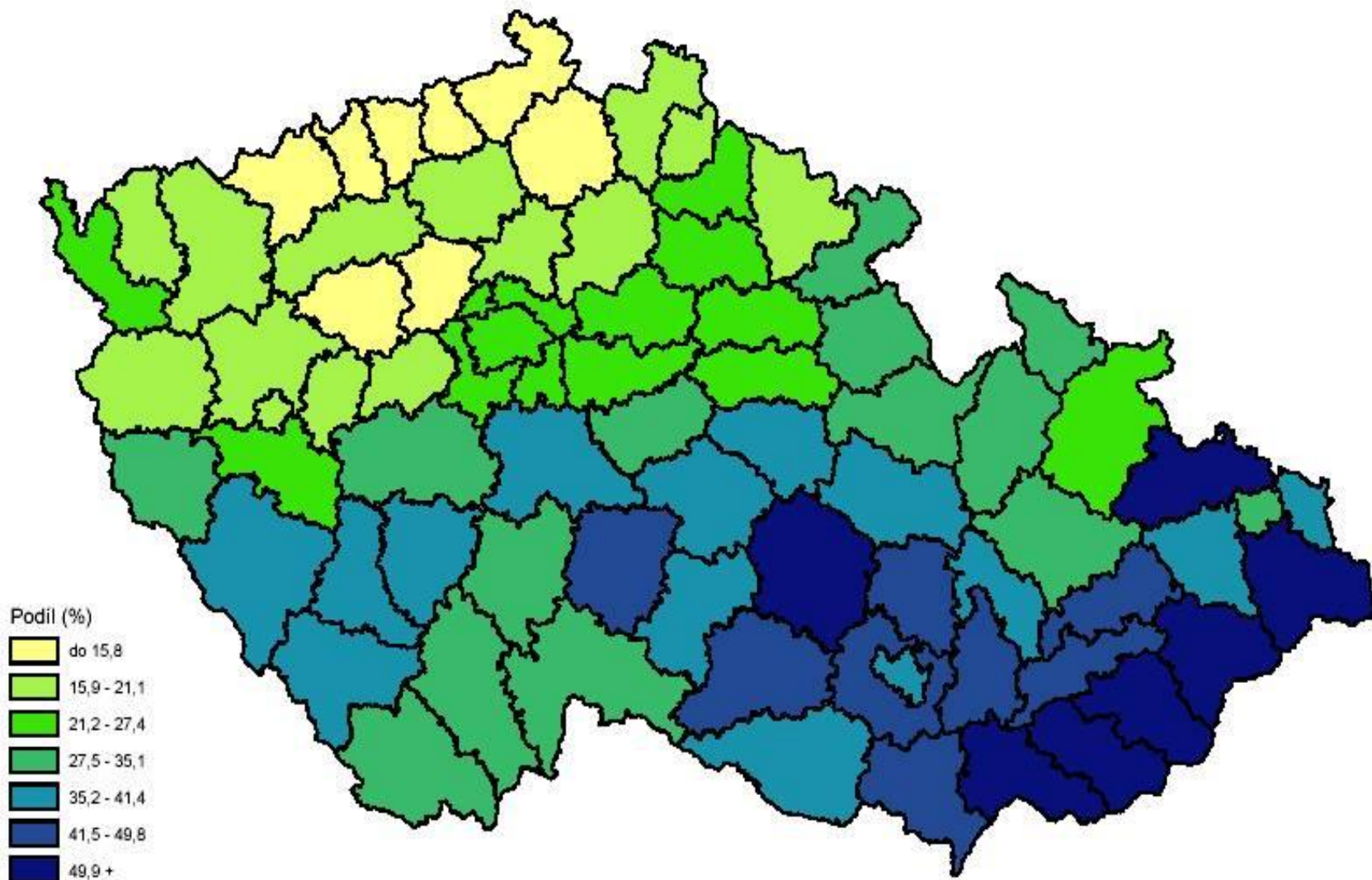

PODÍL ŽÁKŮ GYMNÁZIÍ, SOŠ A SOU (S ÚSV) NA POPULACI VE VĚKU 15 - 19 LET V ROCE 2004

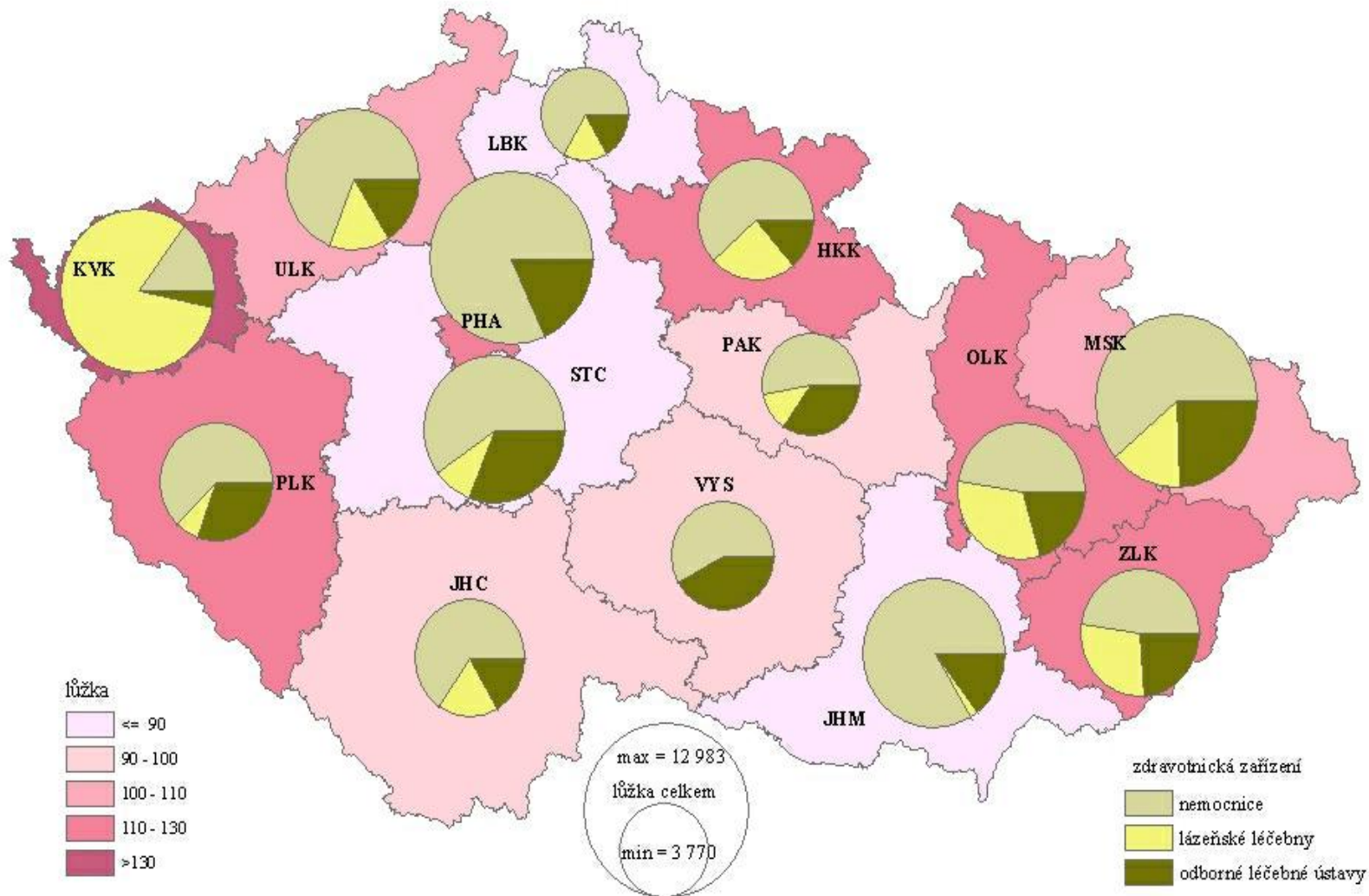
SHARE OF PUPILS GRAMMAR, SECONDARY AND SECONDARY VOCATIONAL SCHOOLS* OF POPULATION AGED 15-19:2004

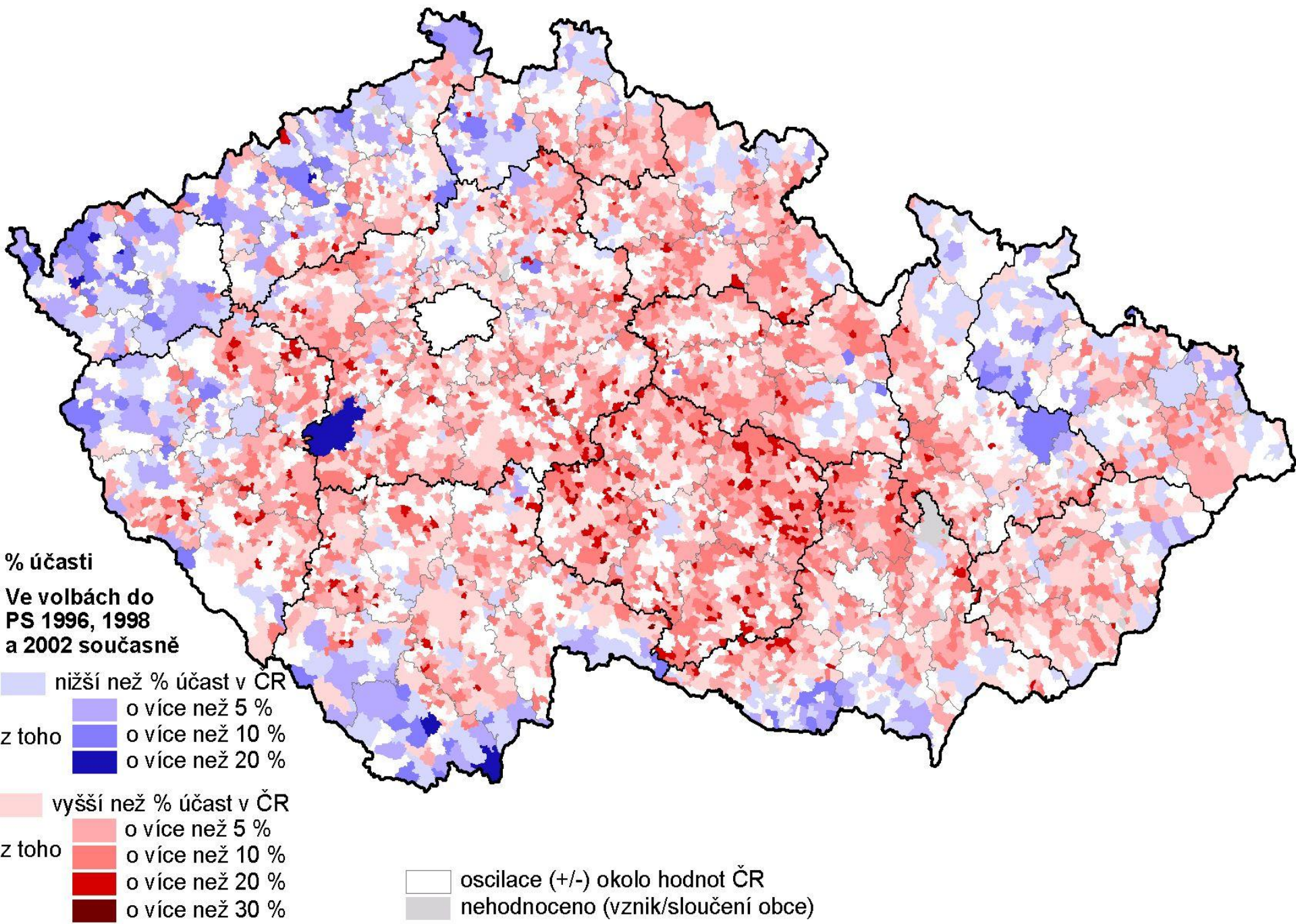
Podíl obyvatel s náboženským vyznáním - SLDB 2001

Lůžka ve zdravotnických zařízeních na 10 000 obyvatel a jejich struktura v roce 2001

Oblasti dlouhodobě vyšší/nížeší účasti ve volbách do Poslanecké sněmovny

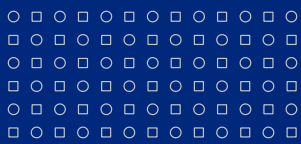

Sociálně geografické nerovnosti

- Nerovnosti spojené s osídlením (velikost sídel atd.)

Správní obvody obcí s rozšířenou působností

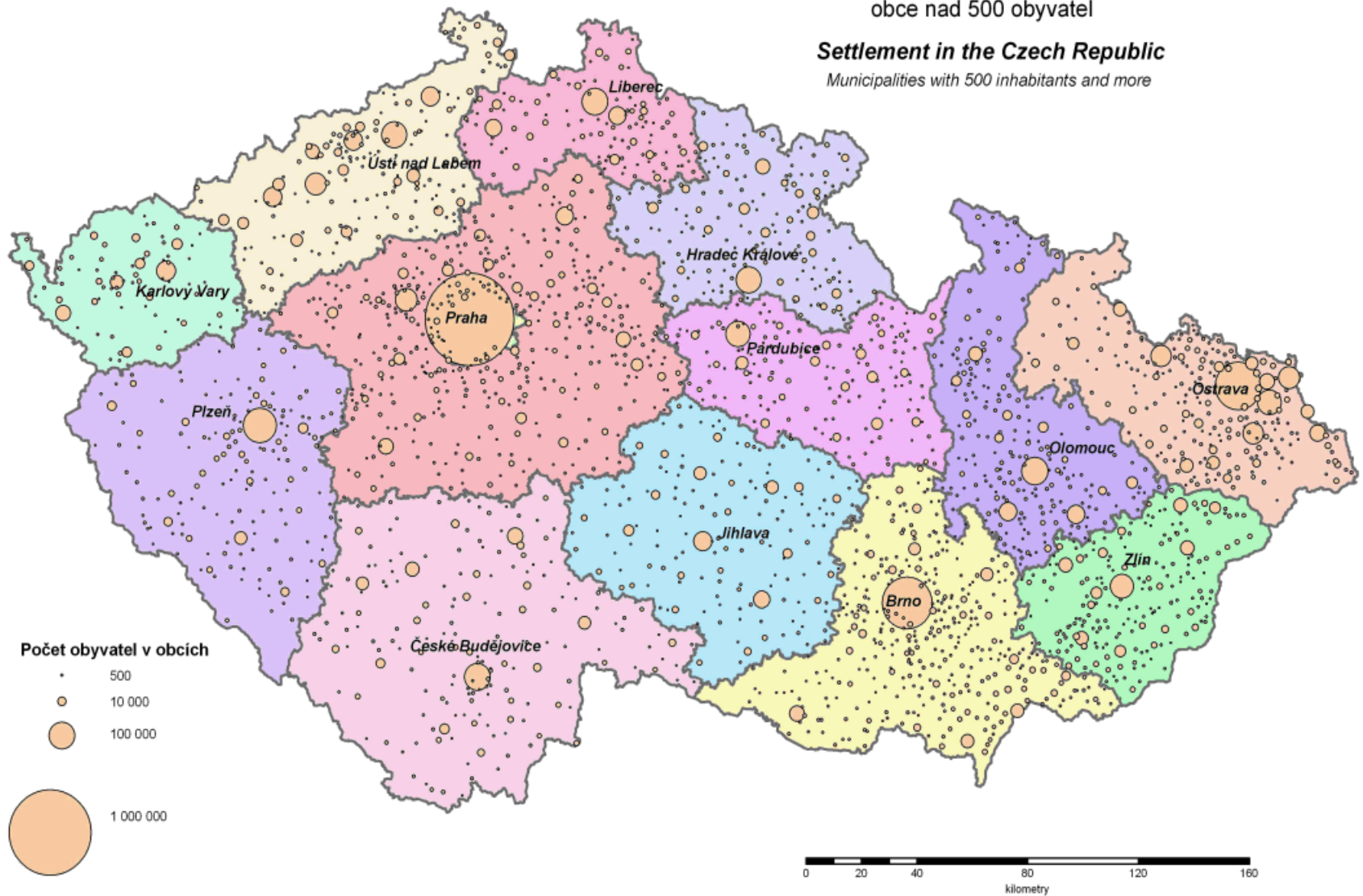

Osídlení v České republice

obce nad 500 obyvatel

Settlement in the Czech Republic

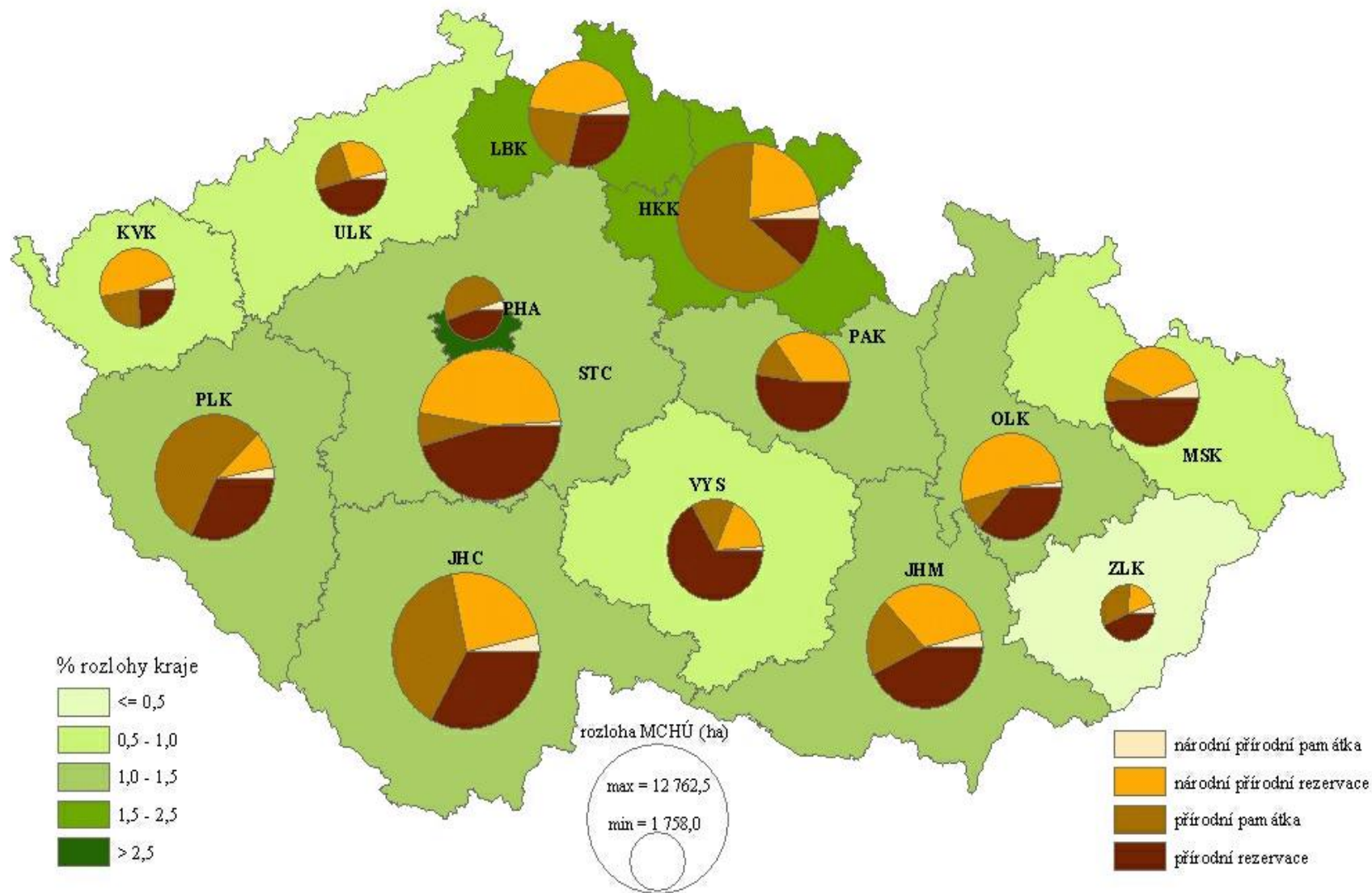
Municipalities with 500 inhabitants and more

Nerovnosti v oblasti životního prostředí spojené se sociálními aktivitami lidí

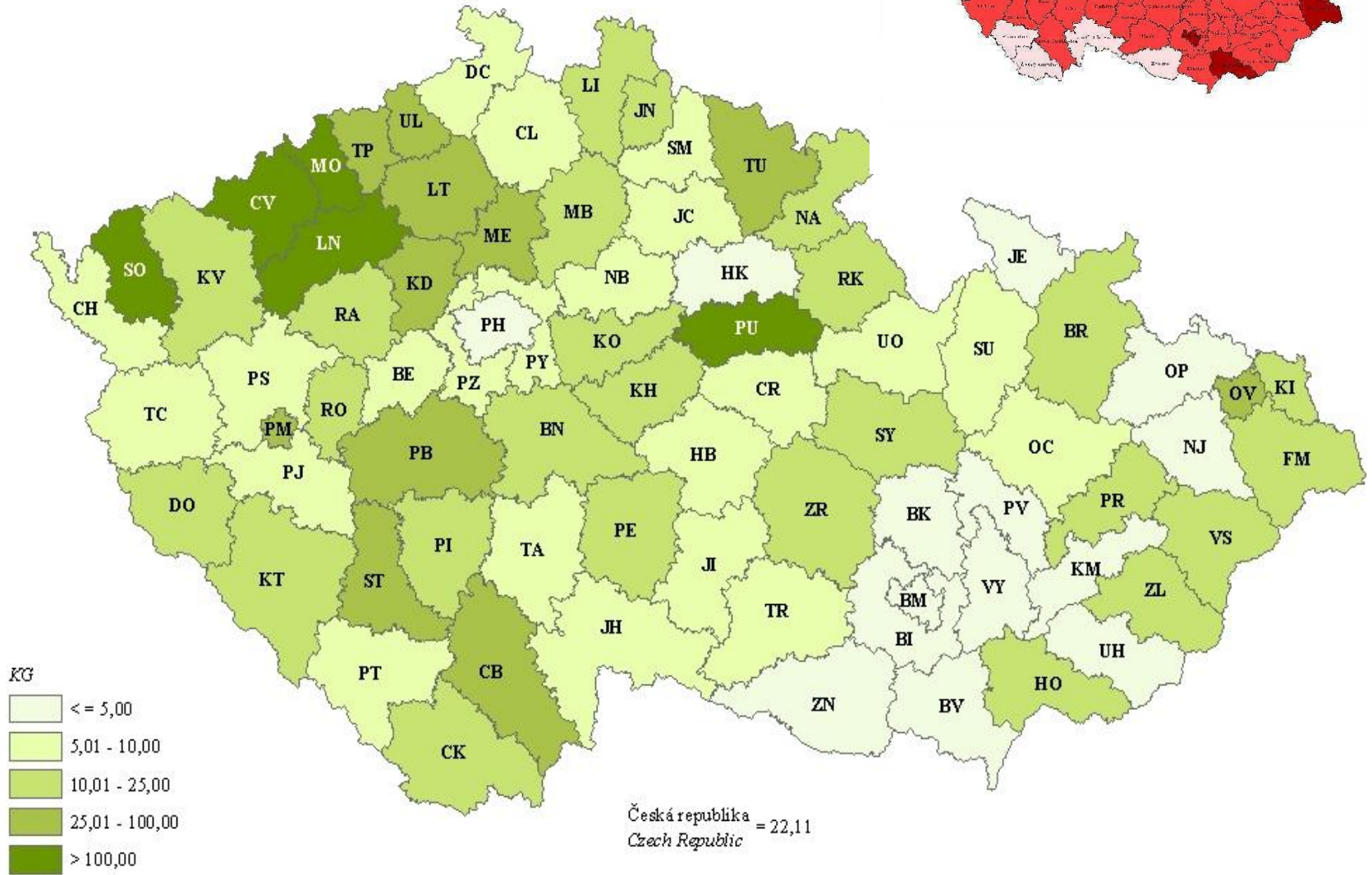
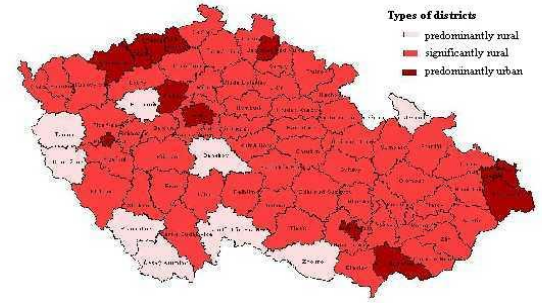
- Jedná se o takové nerovnosti, které se týkají životního prostředí, ale jsou výsledkem činností lidí – nakládání s odpady, znečištění ovzduší atd.

Maloplošná chráněná území v krajích České republiky v roce 2001

EMISE SO₂ (REZZO 1-3) NA JEDNOHO OBYVATELE V KG V ROCE 2003

PER CAPITA EMISSIONS SO₂: REZZO 1 - 3, KG, 2003

Regionální nerovnosti a situace před rokem 1989

- Nevýrazně polarizovaná regionální struktura (nebyly velké rozdíly mezi regiony).
- Nadměrně industrializované městské aglomerace (Ostravsko, severní Čechy).
- Vylidněné a problémové oblasti podle hranic se Západním Německem a Rakouskem.

Regionální nerovnosti a situace před rokem 1989

- ❏ Zanedbaná infrastruktura.
- ❏ Znečištěné životní prostředí.
- ❏ Rovnostářská regionální politika.
- ❏ Slabá a nadměrně centralizovaná územní správa.
- ❏ Vývojová dynamika se přesouvala do východní části země, řada oblastí v Čechách stagnovala.

Trendy po roce 1989 ovlivňující regionální nerovnosti

- Změna geopolitické orientace a ekonomické orientace (od RVHP a Varšavské smlouvy k EU a NATO).
- Restrukturalizace ekonomiky (jak ekonomických činností, tak i vlastnické a organizační struktury). Z pohledu regionů šlo o změny selektivní - proto vidíme nestejně důsledky pro všechny regiony (výrazně selektivní bylo třeba směřování PZI - kam šli zahraniční investoři).

Trendy po roce 1989 ovlivňující regionální nerovnosti

- ❏ Neoliberální přístup k regionálnímu rozvoji a regionální politice (princip laissez faire) - prostor pro spontánní průběh procesů (spíše vývoj než rozvoj) - nezasahovat, do poloviny 90. let 20. století byla regionální politika „popelkou“.
- ❏ Transformace politického systému ČR (demokratizace, reforma veřejné správy a radikální územní decentralizace) - proměna center rozhodování.

Situace dnes

- Regionální rozvoj byl značně selektivní, tzn. že v jednotlivých regionech docházelo k nerovnoměrnému (nepoměrnému) průběhu vývoje. Dochází k větší polarizaci mezi regiony - problém fungování v případě změny socioekonomických podmínek.

Pozice regionů v sídlení struktuře jako faktor ovlivňující regionální nerovnosti

- ❑ Obecně: Nejdynamičtější rozvoj - metropolitní území velkých měst (vyšší kvalifikace pracovních sil, lepší infrastruktura, různorodější ekonomická struktura).
- ❑ Území kolem velkých měst, která jsou nejvýše v sídlení hierarchii (regionální centra), ale i mezi těmito územími jsou rozdíly.

Pozice regionů v sídlení struktuře jako faktor ovlivňující regionální nerovnosti

- ❏ Konkrétně: Rozdíly mezi Prahou, Brnem, Plzní a Českými Budějovicemi oproti Ústí nad Labem a Ostravě (problémy ekonomické restrukturalizace a znehodnocené životní prostředí spolu s problematickým prostředím sociálním /to je však nedobré i v jiných velkých městech/).

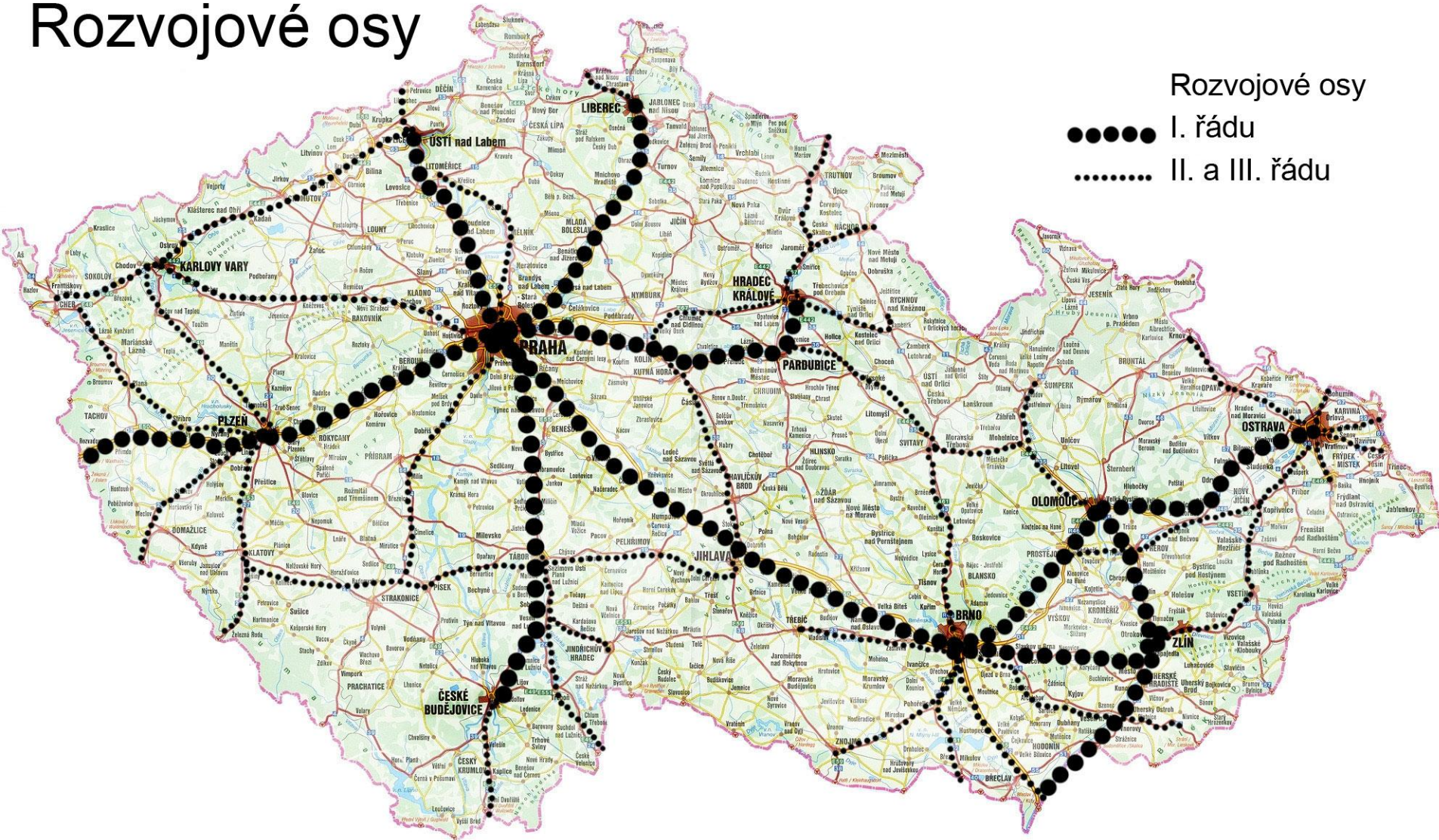
Pozice regionů v sídlení struktuře jako faktor ovlivňující regionální nerovnosti

- ❏ Příklad Prahy: velikost hlavního města, výhodné umístění, rozvinutý terciální a kvartální sektor, kvalita pracovní síly, kulturní přitažlivost, vstupní brána pro kontakty ze zahraničí (HPD Prahy přes 120% průměru EU /po rozšíření 164%/ na obyvatele v PPS) Budoucnost Prahy - včlenění do nadnárodních systémů velkých měst a funkce v oblasti kultury a vzdělávání.
- ❏ Problém pragocentrismu (kritika i oprávněnost daná historicky).

Rozvojové osy

Rozvojové osy

- I. řádu
- II. a III. řádu

Souhrn

- Pomalé prohlubování regionálních rozdílů v sociálních poměrech obyvatelstva (v Praze a Středočeském kraji se situace zlepšuje, kraje Vysočina a Olomoucký jsou dlouhodobě na nízké úrovni, Ústecký a Moravskoslezský klesají).
- Poměrně významné prohlubování rozdílů v ekonomické výkonnosti uvnitř krajů (např. v Jihomoravském kraji – brněnská aglomerace roste, ale jih kraje klesá, podobně ve Zlínském kraji narůstají rozdíly mezi zlínskou aglomerací a zbytkem kraje).

Snahy o řešení nerovností mezi regiony (modely regionálního rozvoje)

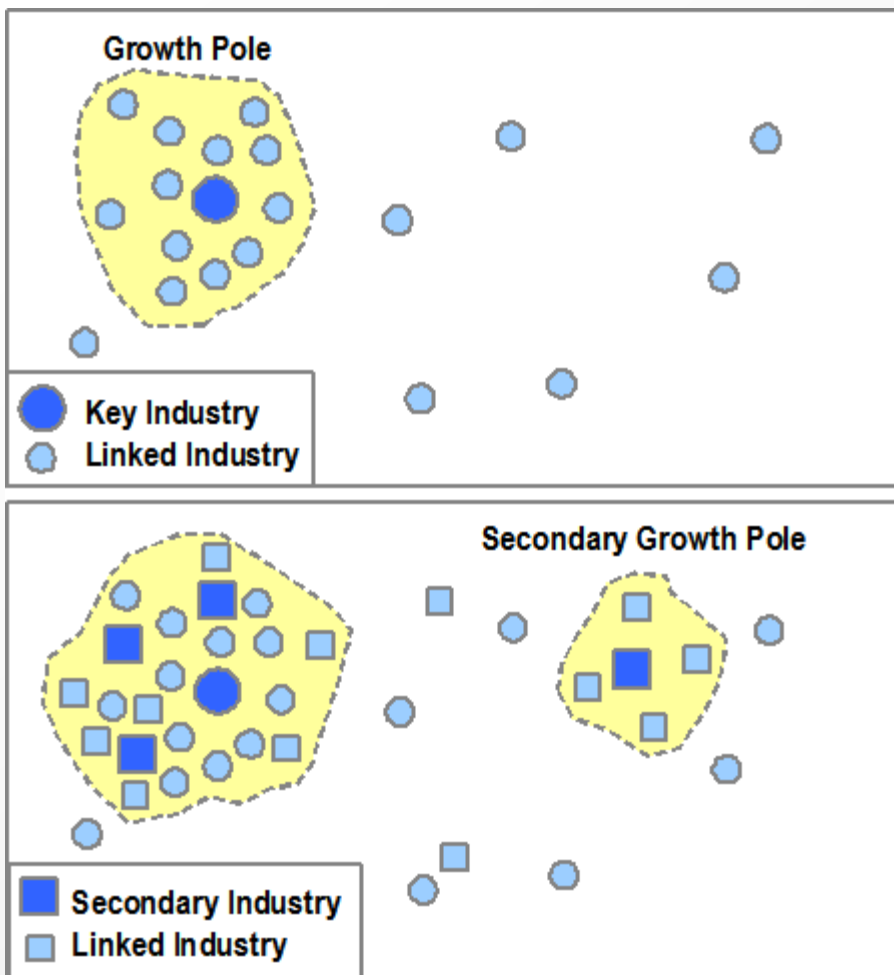
Představy o tom, že vše vyřeší „moudrý stát“ (fundamentalistický socialistický kolektivismus - rozdíly sice snižoval, ale některé regiony se nerozvíjely, jak by mohly, čekaly na druhé) ani že vše vyřeší „neviditelná ruka trhu“ (fundamentalistický kapitalistický individualismus - některé regiony se rozvíjely tak mohutně, že to šlo na úkor druhých) se neuplatnily.

První přístup k řešení kumulativních regionálních nerovností

Exogenní regionální rozvoj (ExoRo)

První snaha o rozvoj regionů při kombinaci jak zásahů státu (pomoc s vyrovnáváním těm zaostávajícím), tak při zachování individualistické iniciativy (umožnění rozvoje bez výrazného omezování těch, kteří „na to mají“).

- ❏ Strategie regionálního rozvoje ČR na roky 2007-2013
- ❏ Velké městské aglomerace s diverzifikovanou strukturou ekonomiky a se zastoupením odvětví schopných generovat růst v okolí vytvářejí póly rozvoje. Význam města jako pólu růstu je tedy výsledkem faktorů

ExoRo jako snaha zmírnit periferiálnost (marginalizaci) venkovských (zaostávajících) regionů:

- ❖ Kroky k podpoře transferu progresivních technologií a praktik z dynamických sektorů a regionů - povede k překonání periferiality (marginalizace) venkovských (zaostalých) oblastí jejich spojením s hlavními událostmi ekonomické a sociální modernizace.
- ❖ **HLAVNÍ PRINCIP:** touto vnější podporou mělo být dotováno zlepšení zemědělské produkce (či jiné produkce v zaostávajících regionech), a tak zvýšit příjmy hospodářství a podpořit mobilitu kapitálu a práce.

Klíčový princip

- ❑ **Ekonomika rozsahu (velikosti) a koncentrace ve zaostávajících regionech (na venkově).**

Dynamická síla

- ▣ Růst městských pólů; hlavní síla rozvoje je koncipována jako proudící z oblastí mimo venkov či zaostávající region.

Endogenní regionální rozvoj (EnRo)

reakce na problémy ExoRo zřejmé od 80. let

Klíčový princip

- Specifické zdroje (přírodní, lidské a kulturní) dané oblasti jsou zdroji jejího trvale udržitelného rozvoje.

Dynamická síla

- ❑ Místní iniciativa a podnikavost.

Zaměření endogenního rozvoje

- ▣ Utváření (budování) kapacit (dovednosti, instituce, infrastruktura).
- ▣ Překonání sociální exkluze.

4 zdroje představ o EnRo

- ❏ Objevení se nových vedoucích ekonomických regionů při restrukturalizaci v 70.-80. letech.
- ❏ Regionální hnutí a agentury.
- ❏ Debata o trvalé udržitelnosti.
- ❏ Myšlenky vzít „osud do svých rukou“.